GLASILO

DELOVNEGA KOLEKTIVA LIP BLED

LETO VII. ČETRTEK, 15. SEPTEMBER 1977 Št. 9

Ob začetku novega šolskega leta

Savska cesta je zopet oživela. Avtobuse so zasedli šolarji. Z vseh strani prihajajo: z Gorjuš, Koprivnika, Zgornje doline in celo iz Ukanca. Oživela je tudi šola.

Učenci so razporejeni v 24 oddelkov, poleg tega pa bomo imeli tudi 4 oddelke podaljšanega bivanja in 2 oddelka male šole (eden v VVU, drugi v šoli).

S tem se je končalo brezskrbno, velikokrat pa tudi delavno počitniško življenje.

Nekateri so prestopili šolski prag prvič, drugi že nekajkrat zapored, nekaj pa je takih, ki so prišli zadnjič.

Zavedamo se, da je vsak od njih naše bogastvo, zato si bomo prizadevali, da bodo prihajali v šolo z radostjo, odhajali pa bogatejši za marsikatero spoznanje o naravi, družbi ali jeziku.

Zelo hvaležen material so otroci. Dajo se voditi in oblikovati. Oblikovali jih bomo tako, da bodo v ponos nam vsem, da bodo sposobni poprijeti takrat, ko bo potrebno. Delovne vzgoje in vzgoje za samoupravljanje v šoli ne manjka.

Vsem otrokom ne bo enako lahko. Razlikujejo se med seboj. Z nadaljnim uvajanjem sodobnih metod dela bomo sposobnejše dodatno obremenjevali, šibkejšim nudili posebno pomoč. Največja in najtežja naloga je naložena razredni skupnosti, ki z odkrito grajo in pohvalo vzgaja samo sebe v poštenega in dobrega delavca in samoupravljalca.

Dvomesečnega predaha so bili deležni le učenci. Velikokrat očitane počitnice učiteljev so se močno skrajšale. Že v začetku julija smo popeljali v Fažano 110 šolarjev, potrebnih toplega sonca, morja in plavanja. Če so bili brezskrbni učenci, to ne velja za učitelje. Vsakodnevna 24-urna skrb za otroke ni lahka. Pripravili smo jim pester program gozdne šole, šole plavanja, lepi pa so bili tudi taborniški večeri. Po končani šolski koloniji je odšlo na taborjenje še kakih 80 šolarjev v organizaciji Odreda Triglavskih jezer, ki s šolo tesno sodeluje. Vse delo smo opravili z veseljem, saj čutimo, da se šola vrašča v krajevno skupnost in delovne organizacije. Le redkokdaj naletimo na gluha ušesa, ko se s prošnjami obračamo nanje za izvedbo kake akcije. Hvaležni smo vsem. Vse, s čemer vas obremenjujemo, je za vaše otroke. Zdrav razvoj otrok je naša skupna skrb. Lepo bi bilo, če bi se tega zavedali prav vsi.

Avgusta smo pričeli z dopolnilnim poukom. Slabše ocenjeni učenci so utrdili snov iz slovenskega jezika, matematike in angleščine. Ponovili so, zapolnili vrzeli in dobili boljšo osnovo za start v letošnjem šolskem letu. Verjetno si vsi želimo, da bi bilo takih učencev čim manj, zato bodo deležni posebne pomoči tudi med šolskim letom.

V novem šolskem letu smo sprejeli obširen delovni program, ki določa poleg vzgojnoizobraževalnega dela še širok krog dejavnosti. Učencem bomo nudili možnost, da se izpopolnjujejo v številnih interesnih dejavnostih, od pravljičnega, recitatorskega, literarnega, dramskega, šahovskega, foto, prometnega, planinskega do astronomskega krožka. Prav tako bodo organizirani številni predmetni krožki. Ne bo manjkalo tudi šolskih proslav. Če smo v predlanskem letu lepo obeležili 100-letnico Cankarjevega rojstva, lani pa posebno ob 25. maju jubilej tov. Tita in KPS, letos ne bomo pozabili na Župančiča in 200-letnico vzpona na Triglav. Skratka, prizadevali si bomo, da bomo otrokom dali čim več, nekaj tega pa bi bili deležni tudi občani. Šolsko športno društvo bo še naprej skrbelo za množičnost. Skrbeli bomo za krepitev telesa in duha. Ne bomo pa pozabili tudi na obrambno vzgojo, saj nam je letošnji uspeh pri organizaciji obrambnega dne dal polet za naprej.

Zavedamo se, da je denar, ki ga dobimo s svobodno menjavo dela preko SIS težko prislužen, zato mora naše delo opravičiti vaša odrekanja.

Poleg duhovnega potenciala nam je zaupano tudi veliko materialnih dobrin. Imamo lepo novo šolo. Ker pravijo »kakršen je gospodar, tak ima hram«, smo viniška leta, bi moralo biti med nami čim več.

Zavedamo se, da moramo dati vsem učencem enake možnosti za razvoj. Zato smo v Srednji vasi že pričeli s temeljito obnovo šole. Veselimo se trenutka, ko bodo imeli tudi ti otroci svetle učilnice, saj bomo šele takrat lahko uporabljali vso učno tehnologijo, ki je na voljo. Za to pa bo potrebno veliko denarja. Spet se bomo obrnili na vas po pomoč. Upamo, da bo akcija uspela. Od tega je odvisno koliko časa se bodo morali otroci iz Zgornje doline voziti k pouku v Bohinjsko Bistrico. Ne bomo pa pozabili deli, da je treba začeti s skrbnim vzdrževanjem. Predvsem so klicali pomoči leseni opaži, ki jih ni malo. Zmenili smo se, da bomo to delo opravili sami. Zavihali smo rokave, delo je opravljeno. Prihranili smo nekaj lepih starih milijonov. Vsi, ki so pri delu sodelovali, so pokazali visoko stopnjo samoupravljalske zavesti. Takih, ki niso pozabili na udar- tudi na našo najvišjo podružnico na Kopravniku. Tudi tem otrokom bomo poskušali narediti učilnico toplejšo. Ni jih veliko, a naši so.

Dela ne bo malo. Vsi učenci in učitelji, delavci in občani bomo morali krepko kovati, da bomo zastavljene naloge izvršili. Več kot nas bo, lažje bo delo.

Andrej Šiljar

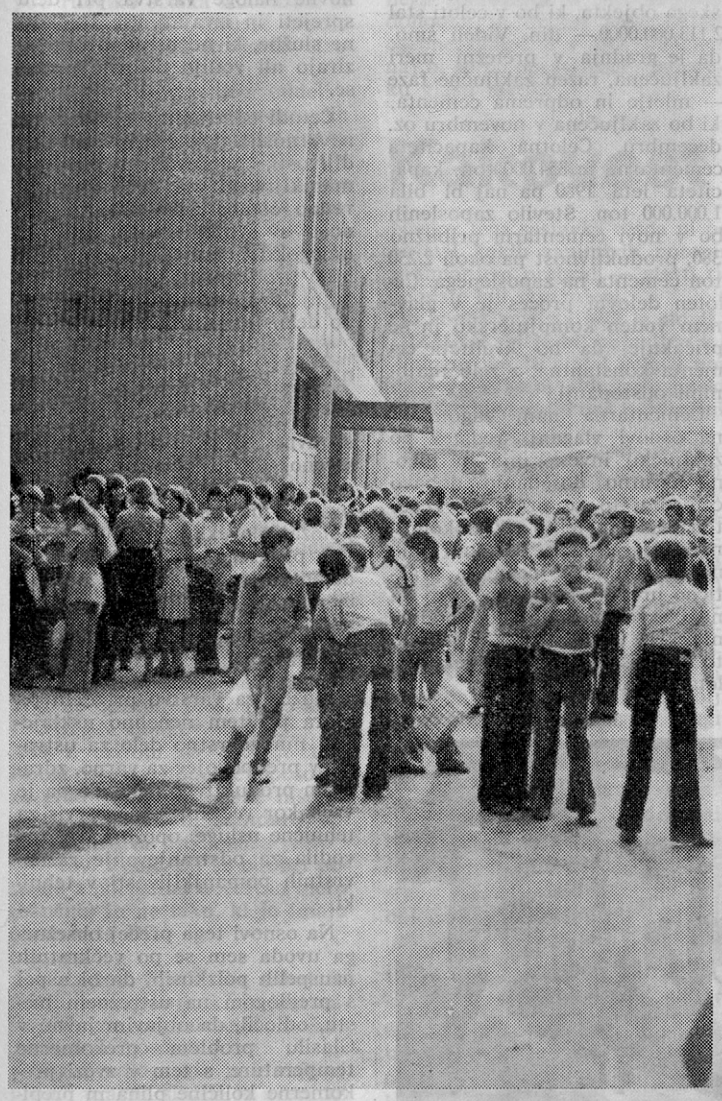

Tudi pred osnovno šolo dr. prof. Josipa Plemlja je nastal pravcati vrvež in direndaj, vse naokrog je bilo slišati razposajene otroke, le prvošolčki so s strahom opazovali »novo življenje« in se sukali le okoli staršev, ki so jih pospremili v šolo.

Prvi šolski dan učencev osnovne šole dr. Janez Mencinger

Polletni rezultati poslovanja članic GLG

Samoupravni organi »GLG« bodo v naslednjih dneh obravnavali polletne rezultate poslovanja združenih organizacij.

Iz pripravljenega gradiva je razvidno, da so dosežki polletnega gospodarjenja zelo ugodni, kar je razvidno iz naslednjih podatkov (povečanje v % nasproti I. polletju 1976):

	Celotni prihodek	Bruto dohodek
Alples Železniki	+ 49 %	+ 105 %
Gradis	+ 112 %	+ 52 %
Jelovica	+ 67 %	+ 92 %
LIP Bled	+ 51 %	+ 398 %
ZLIT Tržič	+ 40 %	+ 79 %
LESNA INDUSTRIJA	+ 60 %	+ 130 %
GG Bled	+ 11 %	+ 28 %
GG Kranj	+ 45 %	+ 65 %
GOZDARSTVO	+ 28 %	+ 46 %
Tovarna celuloze	+ 138 %	+ 400 %
GLG SKUPAJ	+ 62 %	+ 119 %

V celoti gornja primerjava ni realna, ker je med letom prišlo do bistvenih sprememb v sistemu obračuna, zlasti še v pogledu izločanja stroškov za zaloge izdelkov v neplačani realizaciji, ki v lanskem polletju še bremenijo porabljena sredstva, letos pa izločitev teh stroškov povečuje dohodek. V gornjih podatkih je brutto dohodek iz I. polletja 1976 zmanjšan tudi za znesek izgube, kar vpliva zlasti na visok procent povečanja pri LIP-u Bled.

Vsekakor pa je največji del porasta brutto dohodka posledica večje prodaje oziroma vnovčene realizacije zaradi ugodnih tržnih in drugih splošnih pogojev poslovanja, ki so bistveno vplivali na veliko povečanje proizvodnje lesnopredelovalne industrije. V lanskem prvem polletju pa smo bili priča omejevanju proizvodnje in kopičenju zalog gotovih izdelkov, posebno še stavbnega pohištva.

Gozdarstvo je v primerjavi obeh polletij povečalo oddajo hlodovine za žago za 13,6 %, ugodnejši odnos brutto dohodka v primerjavi s celotnim prihodkom pa je tudi posledica povišanja prodajnih cen za vse gozdne sortimente.

Pri Tovarni celuloze Medvode prihaja do izraza vpliv strukturne spremembe po vključitvi proizvodnje papirja na novem papirnem stroju, ki se je postopoma aktiviral šele v II. polletju 1976. Primerjalna osnova je nizka tudi iz razloga, ker so lansko poslovanje obremenili še dodatni stroški rekonstrukcije velikega dela obratov iz obsega proizvodnje celuloze.

Zaradi realnejše presoje je zanimivejša primerjava dosežkov letošnjega polletja z dosežki lanskega II. polletja, ki je po ugodnih tržnih gibanjih enak letošnjemu polletju:

	v indeksih — II. polletje 1976 = 100	
	Celotni dohodek	Bruto dohodek
Alples	103	83
Gradis	68	67
Jelovica	83	80
LIP Bled	104	100
ZLIT Tržič	123	124
GG Bled	100	100
GG Kranj	104	127
Celuloza Medvode	124	132

Ne glede na različnost fonda delovnih dni letošnjega polletja in lanskega II. polletja, lahko iz gornjih podatkov sklepamo, da po dinamiki — tako pri celotnem prihodku kot pri brutto dohodku — zaostajata LIO-Gradis in Jelovica Škofja Loka, pri brutto dohodku pa tudi Alples Železniki.

Okolnost, da po sistemu internega obračuna, ki velja za matično organizacijo, obrat LIO-Gradis zaključuje obračunsko obdobje že 15. junija, in da polletni efekt znižuje še velik porast obračunskega stanja nedovršene proizvodnje, kaže na to, da bo LIO-Gradis zaostanek v dinamiki lahko v II. polletju v celoti nadomestil.

Težja naloga pa stoji pred kolektivom Jelovice, ki mora v II. polletju t. l. nadomestiti še del proizvodnje stavbnega pohištva, ki je po predvidenem planu izpadel in s tem vplival na nižji obseg realizacije plana celotnega prihodka in brutto dohodka.

Na sploh lahko ugotovimo, da so konjunkturni pogoji na trgu še naprej ugodni za doseganje planiranega obsega celotnega prihodka. Doseganje plana brutto dohodka pa bo lesno industrijo ob nespremenjenih prodajnih cenah izdelkov vsekakor prizadela dodatna podražitev lesa in ivernih plošč.

Pri gozdarstvu bo realizacija odvisna od možnosti, da se tudi v II. polletju obdrži stopnja porasta oddanih količin lesa, ki je bila dosežena v I. polletju t. l.

Doseženo povečanje osebnih dohodkov na zaposlenega se sicer giblje nekoliko iznad porasta življenjskih stroškov, je pa gibanje OD v celoti skladno z doseženim dohodkom na zaposlenega, čeprav se je število zaposlenih v povprečju povečalo za 5 % v primerjavi s povprečnim stanjem 30. VI. 1976 oziroma za 2,7 % v primerjavi s stanjem 31. XII. 1976.

Poprečni mesečni OD na zaposlenega (po statistiki iz obrazcev RAD — 1) so znašali:

	I.—VI./76	I.—VI./77	Indeks
Aero-Celuloza	3.970	4.188	105,49
Alples	3.219	4.263	132,43
Gradis	4.099	4.702	114,71
Jelovica	3.365	4.245	126,15
LIP Bled	3.283	4.435	135,09
ZLIT Tržič	3.528	3.845	108,99
GG Bled	3.562	4.526	127,06
GG Kranj	3.760	4.236	112,66
GLG SKUPAJ	3.501	4.304	122,94

Gornji pregled OD pa je treba dopolniti še s podatki o povprečjih za 7 mesecev leta, ker so bila v mesecu juliju t. l. izvršena izplačila oseb. dohodka, ki jih je omogočila odločitev o delitvi čistega dohodka po periodičnem obračunu za I. polletje t. l. Tako znaša (po statistiki RAD — 1) ob koncu julija t. l. povprečje OD:

	I.—VII./76	I.—VII./77	Indeks
Alples	3.224,47	4.374,10	136,65
Gradis	4.038,10	4.679,13	115,87
Jelovica	3.393,16	4.250,23	125,26
LIP Bled	3.375,70	4.473,66	132,52
ZLIT Tržič	3.553,81	3.891,25	109,50
GG Bled	3.792,52	4.515,22	119,06
GG Kranj	3.787,05	4.543,53	119,98
Aero-Celuloza	3.965,48	4.204,00	106,01
GLG SKUPAJ	3.550,89	4.373,52	123,17

V prvem polletju se je izvoz gibal takole (v dolarjih):

	1976	1977
Alples	421.889	629.433
Gradis	—	509.625
Jelovica	244.817	1,217.180
LIP Bled	2,080,199	2,287.096
ZLIT Tržič	680.010	765.386
LESNA INDUSTRIJA	3,426.951	5,408.720
GG Bled	181.081	137.502
GG Kranj	183.000	183.000
GOZDARSTVO	364.081	320.502
Celuloza	578.305	303.071
SOZD GLG	4,369.301	6,032.293

Skupni porast izvoza za 38 % je ugoden in presega slovensko povprečje. Drugo mesto v skupni postavki izvoza je zavzela Jelovica Škofja Loka zaradi povečanega izvoza montažnih objektov v Italijo in Nemčijo.

Podatki o uvozu niso razpoložljivi. Po oceni pa se uvoz giblje na lanskem nivoju tako, da njegova udeležba v izvozu ne presega 40 %, kar je ugodneje kot kaže slovensko povprečje.

Jože Dolenc

Dohodkovni odnosi s Salonitom

Vsem je že več ali manj znano, da je tudi LIP Bled soinvestitor izgradnje nove cementarne v Anhoven. V četrtek, dne 18. avgusta 1977 smo slovesno podpisali sporazum o združevanju sredstev in o spremembi sedanjega kreditnega razmerja v združevanje sredstev.

LIP Bled sodeluje pri tej izgradnji s 5,440.000.— ND. Po pogodbi iz leta 1973 smo sodelovali z 2,560.000.— din in sedaj še dodatno z 2,880.000.— ND.

Ob podpisovanju sporazuma nam je generalni direktor SALONITA Milan Vižintin spregovoril o pomenu združevanja sredstev in izgradnje takega objekta za Slovenijo in celotno jugoslovansko gospodarstvo. Posebej pa je poudaril, da so napori, vloženi v ta objekt s strani delovnega kolektiva SALONITA in TOZD, ki združujejo sredstva, izredno veliki. Kljub temu pa se ugotavlja, da so si na ta način ustvarili solidno osnovo za nadaljnje načrtovanje perspektiv, ne samo delavcev SALONITA, temveč tudi delavcev v 54. organizacijah združenega dela gradbeništva, trgovine in industrije, ki so podpisali sporazum. Ugotavlja, da je to začetek oz. prvi člen v verigi dohodkovnih odnosov, ki terjajo tesnejšo povezavo od pridobivanja surovine preko gradnje, da realizacije na tržišču. V tem smislu se bo s sklenjeno povezavo s sporazumom še naprej poglabljalo, kakor to izhaja in določil zakona o združenem delu.

Pomen tega sporazuma o sovlagateljstvu v novo tovarno je predvsem v tem, ker so se z njim preoblikovali dotedanji kreditni odnosi v prave dohodkovne odnose, ki izvirajo iz združevanja dela in sredstev. S tem dejanjem smo tudi med prvimi v Sloveniji in Jugoslaviji, ki smo zaorali v to ledino. Jasni so tudi medsebojni odnosi. Interes sovlagateljev je zlasti v tem, da si bomo zagotovili zadostne količine cementa, da bomo dobili povrnjena revalorizirana vložena sredstva ter da bomo dobili nadomestilo za gospodarjenje z združenimi sredstvi po osnovah in merilih, kot je to določeno v sporazumu.

Po podpisu sporazuma smo si ogledali izgradnjo tega gigantskega objekta, ki bo v celoti stal 2.113,000.0000.— din. Videli smo, da je gradnja v pretežni meri zaključena, razen zaključne faze — mletje in odprema cementa, ki bo zaključena v novembru oz. decembru. Celotna kapaciteta cementarne je 854.000 ton, kapaciteta leta 1980 pa naj bi bila 1,000.000 ton. Število zaposlenih bo v novi cementarni približno 380, produktivnost pa okoli 2.250 ton cementa na zaposlenega. Celoten delovni proces je v glavnem voden kompjutersko in se pričakuje, da bo kvaliteta cementa konstantna, z zelo majhnimi odstopanji.

Cementarna nam zagotavlja na osnovi vlaganj sredstev po zaključku investiranja in zagonu 3-kratno dosedanjo dobavo cementa, to se pravi do 12.000 ton cementa letno. Z dokončanjem izgradnje se bo tudi stalno pomanjkanje cementa praktično uredilo dokončno, tako da ne bo več prihajalo do podobnih kriz v dobavah kot je bilo to v letošnjem letu in nekatera leta v preteklosti.

- jt

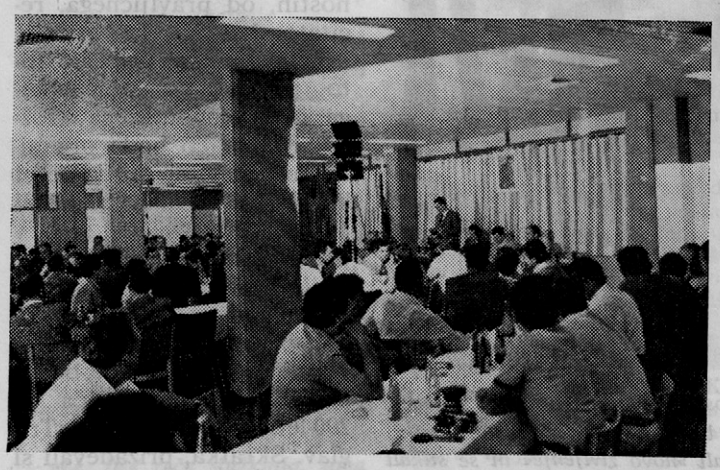

Podpisniki med poslušanjem generalnega direktorja Milana Vižintina

Humanizacija dela

Vlogo človeka in humanizacijo dela še vedno zapostavljamo. Znanost je vsestransko osvetlila in proučila možnosti proizvodnje in njenega razvoja, pri tem pa ugotovila, da je optimalni učinek pri delu mogoč le tedaj, če smo omogočili na delovnem mestu ustrezne, to je varne in zdrave delovne pogoje.

S tem se varstvo ljudi širi na številna strokovna področja, ki niso samo tehnične narave in ki jih proučujejo tehnične vede, temveč tudi na družbeni znanosti. Človek pri delu ni samo element v procesu organizacije tehnologije in tehnike, marveč je hkrati zavesten subjekt, ki izkorišča svoje znanje in praktične izkušnje ter sodeluje v delovnem procesu. V tem procesu je on sodelavec ne samo izvrševalec, je tudi samoupravljalec.

Sodobna družba v svetu stremi v glavnem za povečanjem profita. Slišijo se utemeljeni glasovi, da svetovno gospodarstvo postaja suženj kapitala, dobičkov in superprofitov. Proučevanje okolja kaže na masovno uničevanje in se nosilci kapitala niti ne zavedajo, zakaj to počno. Nosilci dobičkov tudi ne vedo, da bo postal kapitalističen profit brezsmiselen v trenutku, ko ne bo dovolj kupcev. Pri nas ne težimo za profiti, marveč želimo le izboljšati naše materialne pogoje. Toda niti taka težnja ne sme in ne more opravičiti prav vsako sredstvo pri ustvarjanju družbenega smotra.

Naš cilj je ohranitev delovne in življenjske dobe ter dviganje splošnega blagostanja, toda ne za vsako ceno. V Jugoslaviji imamo 550.000 delovnih invalidov. Ali nam te številke kaj povedo, koliko tovarn bi s tolikim številom zdravih delavcev obratovalo in ustvarjalo, če bi jim pravočasno ohranili zdravje na delovnem mestu in njihovo telesno integriteto?

Marx je rekel, da delavec ne dela samo zato, da bi se izčrpal pri delu. Zato bodo morale osnovne naloge varstva pri delu sprejeti in izvajati vse strokovne službe, ki neposredno organizirajo ali vodijo delovne procese.

Četudi odstranimo ogroženost, nevarnost delovnega mesta, škodljivosti, nepravilnosti in pomanjkljivosti pri delu, nam še vedno ostane delavec kot osebnost s svojimi posebnimi in mnogokdaj tudi perečimi osebnimi problemi in ki pogosto pogojuje svoje ponašanje in odnos do dela.

Tudi za varstvo pri delu velja načelo ustavnosti in zakonitosti. Ne smemo prezreti uveljavljanja načel socialistične samoupravne morale, pri čemer je bistveno, da le delo in rezultati dela določajo na podlagi enakih pravic materialni in družbeni položaj človeka pri delu: prepoved prilaščanja rezultatov dela, demokratično politični odnosi, ekonomska, socialna in osebna varnost, vzajemnost in solidarnost ter enakost pravic, dolžnosti in odgovornosti.

Služba za varstvo pri delu pa mora pri tem nenehno usklajevati mnogovrstno delo za ustvaritev predpogojev za varno, zdravo in produktivno delo. To pa je vsekakor več kot samo servis za tehnične usluge, opozorila in navodila za odstranjevanje raznovrstnih pomanjkljivosti v tehniki.

Na osnovi tega precej obsežnega uvoda sem se po večkratnih neuspelih poizkusih, da bi uspel s predlogom na ustreznem mestu, odločil, da objavim javno v Glasilu problem prekomerne temperature, s tem v zvezi prekomerne količine plina in prepiha, ki nastaja zaradi nenormalnega odpiranja vrat v oddelku opažnih plošč. Ideja ni nova,

(Nadaljevanje na 5. strani)

Sklepi DS TOZD Tomaž Godec

1. DS TOZD daje soglasje k predlogu za razširitev proizvodnje pohištva in uvajanja novih izdelkov ter s tem dodatnemu kreditu.

Za podpis pogodb o najemu kredita za investicije, ki so v teku sta pooblaščena direktor in vodja finančnega sektorja.

2. DS TOZD daje soglasje k predlogu nove investicije za izgradnjo proizvodnega skladišča v TOZD Rečica.

Za podpis pogodb se pooblašča direktorja in vodja finančnega sektorja.

3. Potrdi se predlog o pristopu k samoupravnemu sporazumu o združevanju dela in sredstev za proizvodnjo cementa v novi cementarni v Anhovem. S sprejetjem sporazuma se ukinja sklenjena kreditna pogodba.

Za podpis samoupravnega sporazuma se pooblašča direktorja.

Sprejme se še sklep o združevanju sredstev na osnovi že sprejetega sporazuma o združevanju dela in sredstev za proizvodnjo cementa v novi cementarni Anhovo v skupnem znesku 5.440.000 din, od tega na novo še 3.348.000 din.

Salonit pa vrne 960.000 din plačanega kredita.

4. Potrdi se predlog samoupravnega sporazuma o cenah proizvodov in storitev v GLG za leto 1977.

5. Predlog samoupravnega sporazuma o temeljih plana srednjeročnega razvoja za obdobje 1976—1980 daje DS TOZD v dokončno obravnavo in sprejem zborom delavcev.

6. Sprejme se sklep o podpisu izjave, da pristopamo k samoupravnemu sporazumu o temeljih samoupravnih palnov SIS preskrbovalnega območja Elektro Gorenjska.

7. Potrdi se predlog spremembe opisa delovnega mesta »brusač orodja in rezil« (ostrilec) — pod rubriko šolska izobrazba, ki naj se glasi »KV brusač orodja in rezil lesne ali kovinske stroke«.

8. Potrdi se predlog oddelka za organizacijo poslovanja in AOP, da se ukine eno delovno mesto »obračunovalec OD«.

9. Pripomba skladiščnika na ukinitev delovnega mesta »pomožni skladiščnik« v oddelku priprave proizvodnje se bo obravnavala, ko bo rešeno vprašanje sedanjih raztrešenih skladišč.

10. Potrdi se predlog sistemizacije delovnih mest v krojilnici.

11. Za delegata v interesno enoto komunalne skupnosti občine Radovljica se imenuje tov. Taler Niko.

12. Z ozirom na to, da je oddelek ISO-SPAN prostorsko prilagojen za obratovanje ene izmene se sprejme sklep, da oddelek obratuje samo v eni izmeni, II. izmena pa se ukinja.

13. Ugodi se prošnji osnovne šole dr. Janeza Mencingerja Boh. Bistrica — za ureditev sanitarij in kuhinje v Fažani se prispeva 11,25 m² opažnih plošč in 45 kom ISO-SPAN zidakov.

14. Z ozirom na prošnjo tov. Robič Ele za dodelitev posojila za gradnjo stanovanjske hiše se svetu za družbeni standard posredujeta dva predloga:

— tov. Robič Eli se odobri posojilo z normalno obrestno mero (bančno) in ne tako, ki jo imajo člani naše DO
oziroma

— da tov. Robič Ela takoj izprazni stanovanje, ki je last naše delovne organizacije in šele nato dobi posojilo.

Oba predloga pa naj najprej prouči pravna služba in svetu za družbeni standard posreduje mnenje, kateri predlog je pravno sprejemljiv za delovno organizacijo.

15. Potrjen je bil predlog osnovnih sredstev, ki naj se odprodajo oziroma razhodujejo, ker so za nas neuporabna.

16. Za potrebe TOZD se potrdi nabava:

9 kom aksialnih ventilatorjev za odzračevanje.

17. Svetu za gospodarjenje se predlaga, da prične postopek za spremembo 20. člena samoupravnega sporazuma o razporejanju dohodka in delitvi sredstev za osebne dohodke v DO. Ta člen naj bi se po opravljenem postopku glasil takole:

Delavcu, ki za čas, daljši kot dva delovna dneva, nadomešča odsotnega delavca v posrednih službah, razporejenega na delovno mesto z višjo kategorijo, se za ta čas obračuna osebni dohodek v pribitku 10 % na njegovo lastno kategorijo.

Ostala dva odstavka tega člena ostaneta nespremenjena.

18. V 15 dnevno javno obravnavo se da sistemizacija delovnih mest v oddelku pohištvo — mehanska obdelava. Delovna mesta se nanašajo na nove stroje.

Sklepi samoupravnih organov

SDS (5. 8. 1977)

1. Potrdil je predlog sistemizacije in ukinitve DM v DSSS:

— v oddelku za organizacijo poslovanja in AOP
sistemizacija 3 DM: programer, organizator — programer in referent za šifriranje

— nabavnem oddelku
delo nabavnega referenta se razdeli na 2 DM, in sicer DM nabavnega referenta (ostalo) in nabavnega referenta (strojništvo) ter sistemizacija DM administratorja

— v prodajnem sektorju:
ukinitev DM fakturista in DM administratorja
sistemizacija DM kontrolorja dokumentov.

2. Polletni obračun je sprejel kot je bil predložen; ugotovil je, da je delitev obračuna v skladu s planom za leto 1977, ki je bil sprejet na zborih delavcev.

Ker je TOZD Mojstrana zaključil rezultat z izgubo, mora izdelati program ukrepov za odstranitev motenj v tozdu.

3. Na osnovi predloga je sprejel sklep, da ne kreditiramo izgradnje skladišča Trgovskega podejtja Jela Split, kajti ugotavljamo, da z omenjenim podjetjem promet pada in da je obseg v preteklem in letošnjem letu izredno majhen;
naša poslovna banka pa tako ali tako nima sredstev za investicijsko izgradnjo področij, ki jih ne pokriva.

SVET ZA DRUŽBENI STANDARD (25. 8, 1977)

1. Sprejel je sklep, da odkupimo 1-sobno stanovanje v Boh. Bistrici in ga dodelimo Marici Gardner.

2. Sprejel je še odločitev, da v stanovanjski hiši v Spodnjih Gorjah 23 po izselitvi strank izvršimo popravilo stanovanjskih prostorov.

3. Obravnaval je prošnjo Antona Urbanca, ki je zaprosil za obročno odplačevanje dolgoročnega posojila.

Ker se bo Anton Urbanc zaposlil v drugi DO, bi moral posojilo v celoti vrniti, kar pa je iz razlogov, navedenih v vlogi, nemogoče. Zato je svet sprejel sklep, da posojilo, dodeljeno za gradnjo stanovanja še naprej odplačuje v enakih mesečnih obrokih, vendar pa se doba vračanja skrajša na 5 let. Mesečni obrok določi finančni sektor.

XVI. ZASEDANJE DS TOZD, LESNA PREDELAVA REČICA

(25. 8. 1977)

— DS je obravnaval pripombo na opis delovnega mesta kontrolor dokumentov« v oddelku priprave proizvodnje ter smatra, da je pripomba umestna. Komisiji predlaga, da se k opisu del doda še dve točki in sicer:

— vodenje evidence surovin in izdelavnih materialov ter

— naročanje surovin in izdelavnega materiala

— Polletni obračun je DS TOZD Rečica potrdil kot je bil predložen ter ugotovil, da je v skladu s planom za leto 1977.

— Soglasno je bil sprejet samoupravni sporazum o združevanju dela in sredstev pri proizvodnji, prodaji in oskrbi z reprodukcijskimi materiali med DIP Stjepan Supanc Vukovar in LIP, lesno industrijo Bled v besedilu, kot je bil predložen v obravnavo.

— Soglasno je bila imenovana komisija za izbor strojne opreme in sicer:

1. Zupan Pavel — predsednik
2. Lap Franc — član
3. Bernard Ivan — član
4. Kocjančič Ciril — član
5. Marolt Jože — član

— DS je bil seznajen s predlogom, da se iz sredstev programa A za leto 1977 nabavijo nova osnovna sredstva ter ga v celoti potrdil.

— Do naslednjega zasedanja naj se pripravi obrazložitev glede uporabe cisterne za lepilo ali se bo ta sploh uporabljala ali ne.

DS TOZD, LESNA PREDELAVA PODNART

(9. 8. 1977)

— v drugi polovici leta je proizvodnjo v obeh oddelkih tako organizirati, da bo realiziran fizični obseg proizvodnje

— zaradi ugodnega tržišča je ponovno uvesti tretjo izmeno pri izdelavi oblog, ker nam te prinašajo največjo realizacijo ter ugodno maso kritja

— da bo proizvodnja normalno potekala, je posvetiti večjo pozornost vdrževanju strojne opreme in transportnih naprav

— daje soglasje, da se financira investicijska naložba za izgradnjo proizvodnega skladišča v TOZD Rečica iz združenih sredstev

— daje soglasje k povečanju investicije za razširitev proizvodnje pohištva in uvajanje novih izdelkov v TOZD »Tomaž Godec« Bohinjska Bistrica

— sprejme samoupravni sporazum o temeljih samoupravnih planov SIS preskrbovalnega območja Elektro Gorenjska

— sprejme predložen samoupravni sporazum o cenah proizvodov in storitev v okviru GLG za leto 1977

— Intihar Jožetu se odobri izredno plačan dopust v času od 7. do 28. 8. 1977 za udeležbo na mladinski delovni akciji »KOŽBANA 77«

Kakovost in še kaj...

Naslov tega sestavka resda ni posebno obetajoč, saj v njem ne bom objavil kakih zanimivih potopisov, vendar menim, da ga boste z zanimanjem prebrali — zlasti tisti, ki doslej s tovrstno zakonodajo ne niste bili seznanjeni.

Ob koncu avgusta 1977 je stopil v veljavo nov ZAKON O STANDARDIZACIJI, ki je bil objavljen v Ur. listu SFRJ št. 38 z dne 29. 7. 1977. Z dnem, ko je pričel veljati novi zakon, je nehala veljavnost dosedanjega zakona o jugoslovanskih standardih in normah kakovosti proizvodov ter zakona o tehničnih normativih.

Zaradi važnosti tega novega zakona je nujno, da se z njim pobliže seznanimo, ker njegov namen in vsebina segata do slehernega člana organizacije združenega dela. Ni moj namen, da bi na tem mestu objavljal polnih 12 strani Uradnega lista po posameznih členih zakona (98), temveč bi rad v skrajšani obliki podal tisto, kar ja za nas vse in našo panogo dejavnosti najbolj pereče in tudi obvezno. Po drugi strani se bomo v osnovah seznanili tudi z namenom zakona, ki nas ščiti v primerih, kadar se na trgu pojavimo kot kupci raznovrstnih izdelkov, ki so jih proizvajalci bili dolžni dati na trg v okviru predpisov, ki jih določa ta zakon.

Temelje določbe zakona o standardizaciji navajajo v širino, kaj vse se zagotavlja v cilju enotnosti trga, krepitve obrambene sposobnosti, varstva življenja in zdravja ljudi, naravnega in delovnega okolja, premoženja občanov, tipizacijo, smotrno izkoriščanje energije in smotrno uporabo sredstev, ki so družbena lastnina, razvoj in izboljšanje kakovosti in izbire proizvodov, razvoj in izboljšanje procesov in postopkov.

Z zakonom se nadalje zagotavlja varstvo potrošnikov, zlasti glede njihove varnosti pri uporabi proizvodov, zanesljivosti, trajnosti in drugih lastnosti in značilnosti, ki imajo pomen za potrošnike, kakor tudi pravilno in resnično obveščanje o sestavah, lastnostih, značilnostih in kakovosti proizvodov in storitev.

Kakor vidite že iz teh skrčenih navedb zakona, je namen in cilj predpisov, zagotoviti potrošniku kot kupcu ali proizvajalcu določeno stopnjo varnosti, tako glede kakovosti kot varnosti uporabe in varnosti na delovnem mestu.

Standardi in tehnični normativi ter norme kakovosti proizvodov in storitev (v nadaljnjem besedilu: norme kakovosti) morajo temeljiti na preverjenih rezultatih in dosežkih znanosti, tehnike in praktičnih izkušenj ter na predvidevanjih možnih pozitivnih in negativnih učinkov njihove uporabe in biti v skladu z doseženo stopnjo razvoja ter s politiko in cilji, ki jih določa družbeni plan Jugoslavije.

Ker imajo norme kakovosti vsestransko tako obsežen in važen pomen, morajo biti vse glavni elementi usklajeni z mednarodnimi standardi in tehničnimi predpisi, saj se sicer ne bi mogli vključiti v izvoz. Predpisi, ki jih zakon določa, se zato uporabljajo pri nas tudi za uvožene proizvode in dela tujih izvajalcev, za kar mora poskrbeti uvoznik oziroma zastopnik tuje firme.

Kontrolo predpisanih lastnosti in kakovostnih značilnosti tako za naše kot za uvožene proizvode opravlja proizvajalec sam ali organizacija, ki je registrirana za tako dejavnost.

Da bi se zagotovila kakovost in glavne značilnosti proizvodov, smo dolžni že med delovnim procesom zagotoviti kontrolo kakovosti.

Preden sme gotov proizvod na trg, moramo ponovno opraviti kontrolo, če proizvod odgovarja pogojem in zahtevam, določenim s predpisi. Ti pogoji so ob končni kontroli smiselno nanašajo na kakovostno kontrolo izdelka, pa vse do predpisanih oznak in načina pakiranja.

Vse to je v končni fazi podvrženo občasni ali v časovnih presledkih določeni kontroli inšpekcijskih organov, ki jim moramo na njihovo zahtevo dati na razpolago vso našo dokumentacijo, na podlagi katere lahko ugotavljajo, ali izdelek odgovarja vsem zahtevam in če so upoštevani vsi predpisi, ki jih določa zakon.

Iz teh kratko nanizanih značilnosti o normah kakovosti lahko ugotovimo, da je zakonodajalec postavil merila in način, kako zagotoviti trgu — kupcu kvalitetno blago in storitve.

Norm kakovosti si ne more izmišljati, postavljati ali tolmačiti vsak na svoj način, ker morajo biti postavljene na najvišje doseženi stopnji razvoja, zahtevajo vsestransko obravnavo, upoštevati pa morajo tudi dosežke drugih.

Anton Sedlar
(se nadaljuje)

Novo skladišče na Rečici

V TOZD lesna predelava Rečica se je pričela gradnja novega proizvodnega skladišča. Delo izvaja Gradbeno podjetje »Gradis«. V prvi fazi je to le priprava terena — to je izkop slabega močvirnatega materiala in pa nasip iz krogel in gramoza. Ta dela, ki smo jih mi imenovali sanacijo terena, bi morala biti gotova do 10. 9. 1977, kar pa verjetno ne bo. Že na samem začetku so izvajalci naleteli na težave. Najprej so dva dni čakali bager, ko pa je ta prišel, se je še predno je pričel delati vdrl v razmočen teren in tu obtičal. To je povzročilo še dodatno dva dni zastoja. Tudi vsakodnevno deževanje je nagajalo, tako da so črpalke stalno zaposlene. Po začetnih težavah pa je delo le steklo in sorazmerno hitro napreduje.

Izkopati in odpeljati moramo približno 4500 m³ slabega materiala. Za nasip pa bo potrebno ca 9000 m³ materiala. Sedaj si izvajalci utrjujejo delovni plato, debeline ca 1.20 m iz kamnitih krogel. Ko bodo s tem zaključili, bodo prešli na izdelavo kanalizacije in drenaže, katera bo odvajala atmosfersko vodo in številne studenčke in izvirke, ki jih je po tem terenu veliko. Iz tega prvega sloja se bodo tudi gradili temelji za bodoči objekt, in šele potem se bo izvršil nasip do vrha.

Za skladišče je izbrana tipska hala tip VELO (Gradis), ki je od vseh ponudenih za nas najprimernejša in cenovno najugodnejša. Velikost objekta bo 80 x x 41 m.

Računamo, da bo objekt pod streho do 12. 12. 1977, da bi nato v zimskih mesecih zaključili instalacije in ostala notranja dela ter v aprilu preselili skladišče iz proizvodnje hale v novi objekt.

SF

Program ukrepov za odpravo motenj v TOZDu Mojstrana

ANALIZA STANJA V TOZD MOJSTRANA

TOZD Mojstrana je TO v sestavi DO LIP Bled in s svojim programom vhodnih in garažnih vrat ter proizvodnjo zložljivih sedežnih garnitur sestavlja in kompletira proizvodni in prodajni program ostalih TOZD oz. celotne DO. Zaradi nujnosti kompletacije celotnega programa je proizvodnja tega programa nujna, kljub občasni nizki akumulativnosti. Vzrokov za nizko stopnjo akumulativnosti je tudi v preteklih letih več in sicer:

1. Indeksi rasti cen osnovnih surovin (žagan les iglavcev, žagan les framire, obložne letve) so bili bistveno višji, kot indeksi rasti cen končnih izdelkov, kar je razvidno iz naslednje preglednice:

	1974		1977	
	cena	indeks	cena	indeks
Žagan les s/j	900	100	1.800	200
Žagan les framire	140.000	100	260.000	186
Obložne letve	2,80	100	5,50	196
Vhodna vrata	808	100	1.172	145

Iz tabele je razvidno, da je bilo povečanje cen osnovnih materialov v poprečju 92 %, izdelkov pa le 45 % in da produktivnost in boljše izkoriščanje surovin tega ni moglo eleminirati.

2. Nizka raven tehnične opremljenosti in zastarelost osnovnih sredstev ter prostorska utesnitev niso omogočili bistvenih dvigov proizvodnje in produktivnosti. Ravno tako so bile onemogočene tehnološke izboljšave oz. uvajanje tehnoloških novosti, kar je bistveno pripomoglo k zmanjšanju reproduktivne sposobnosti TOZD. V srednjeročnem programu razvoja so sicer planirane investicije v razširitev in modernizacijo produkcijskih sredstev, vendar so drugi programi ostalih TOZD imeli prednost.

3. Skoraj popolna odvisnost pri osnovnih materialih na uvoz je eden temeljnih vzrokov za močne zastoje, ki so se večali premosorazmerno z restrikcijskimi ukrepi za omejevanje uvoza. Poleg uvoza so povzročale težave še z dobavami iz drugih TOZD, ki so dobavitelji materialov in polizdelkov. Zaradi vsega tega smo lahko le v neznatni meri vplivali na kvaliteto in izkoriščanje materialov.

4. **Analiza stanja v TOZD Mojstrana za čas 1. 1.—30. 6. 1977**

Iz periodičnega obračuna za prvo polletje 1977 je razvidno, da ima TOZD Mojstrana 421 tisoč dinarjev izgube.

Stopnja oz. masa kritja je eden glavnih kazalcev za ugotavljanje uspešnosti poslovanja. Od mase kritja je odvisno ali bo zadostovala za pokritje fiksnih stroškov oz. bo ostalo še kaj za sklade.

V naslednji tabeli je razvidna masa kritja — stopnje kritja za posamezne skupine izdelkov:

	Vrednost prodaje	DIS vrednost	Kritje	% kritja
Vhodna vrata	7.740.187	6.217.569	1.522.618	19,67
Garažna vrata	1.449.481	1.357.228	92.253	6,36
Garniture MIKO	202.367	115.807	85.560	42,49
Dodatki	545.441	289.674	255.767	46,89
Ostalo	725.996	361.611	364.385	50,19
Skupaj	10.662.472	8.341.889	2.320.583	21,76
Fiksni stroški			2.741.401	
Izguba			420.818	

Iz tabele sledi, da je bila dosežena najslabša stopnja kritja pri vhodnih in garažnih vratih. Ta dva izdelka pomenita maso proizvodnje v TOZD, zaradi tega je tudi poprečna stopnja kritja nizka (planirana stopnja je 24 %). Ta bi bila še nižja (približno 18 %), vendar ob polletju izkazujemo še pozitivno razliko v ceni materialov (približno 2 %) in pa pozitivno razliko pri direktnih stroških (približno 3 %). Vzrok za tako nizko stopnjo pokrivanja pri vhodnih in garažnih vratih pa je v tem, da so cene osnovni surovini (predvsem (framireju) rastle hitreje, kot pa cena izdelkov, ki je stagnirala.

Za ta problem smo vedeli že ob sprejemanju plana za leto 1977, zato smo predvideli za omenjeno leto nekoliko zmanjšano proizvodnjo vrat ter povečano proizvodnjo MIKO — garnitur, ki imajo precej boljšo stopnjo pokrivanja.

Kako pa sta se prodaja in proizvodnja gibali v prvem polletju je razvidno iz naslednje tabele:

	Plan proizv. in prodaje	Proizv. I.—VI.	Prodaja I.—VI.	Zaloga 1. 1. 77	Zaloga 30. 6. 77
Vhodna vrata	3.652	3.781	4.182	566	165
Garažna vrata	740	604	544	13	
Garniture MIKO	4.940	1.524	433	1.843	2.934
Dodatki	837	965	1.041	358	282

Iz tabele je razvidno, da je bil prodajno-proizvodni plan pri vratih dosežen (zaloge enake), pri MIKO garniturah pa je proizvodni plan dosežen 31 %, prodajni pa le 9 % (zaloge močno narasle).

Torej smo več proizvajali izdelke z nizkim pokrivanjem ter manj oz. skoraj nič izdelke z večjim kritjem. Vrednost celotne proizvodnje proti planu je dosežena 81 %, vrednost celotne prodaje pa 91 %. Vzrok za tako minimalno proizvodnjo MIKO garnitur je, da smo že na začetku leta imeli precej veliko zalogo, ki se je v polletju še povečala. Prodaja MIKO pa ni stekla zaradi nekoliko previsoke cene izdelka in pa zaradi premajhnega poznavanja trga.

Eden od povzročiteljev izgube je tudi premajhno število zaposlenih in pa premajhna produktivnost. Kljub temu, da imajo vrata nizko stopnjo pokrivanja, bi s približno 20 % večjo proizvodnjo dosegli večjo maso kritja oz. odpravili izgubo. Omeniti je potrebno, da z doseženim količinskim obsegom proizvodnje vhodnih in garažnih vrat v polletju nismo ustregli željam kupcev.

Zaposlenih v neposredni proizvodnji je bilo približno 32, kar pomeni v odnosu na planirano število 80 %. NU (norma ure) pa so bile dosežene v odnosu na plan z indeksom 83 %. Torej je indeks produktivnosti nekaj nad 100 %, vendar je nižji kot pa poprečni v podjetju, kar je razvidno iz naslednje tabele:

	Potrošene ure v neposred. proizv.	Dosežene NU	NU/U
TOZD Mojstrana	30.911 ur	32.271 NU	1,04
LIP Bled	544.002 ur	583.732 NU	1,07

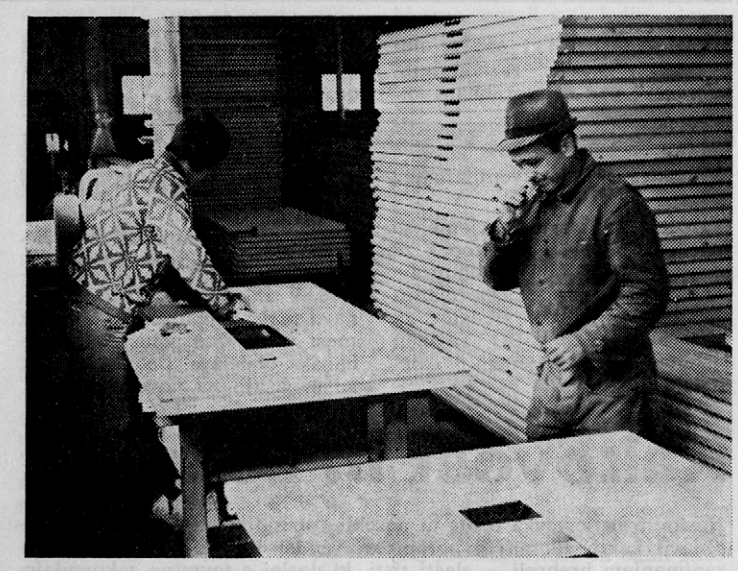

Utesnjeni delovni prostori in zastarele delovne priprave so eden od glavnih vzrokov nizke produktivnosti

Vzrok za premajhno število zaposlenih v neposredni proizvodnji (na delu) je v izredno visokem bolovanju (Mojstrana 14 %, poprečno LIP 7 %) in pa pomanjkljiva kadrovska politika.

Iz navedenega sledi, da so vzroki za izgubo v TOZD Mojstrana naslednji:

1. Prenizka prodajna cena vhodnih in garažnih vrat oz. previsoke cene osnovnega izdelavnega materiala,
2. Prenizka proizvodnja vhodnih in garažnih vrat,
3. Slab plasma MIKO garnitur na trgu,
4. Previsoka stopnja bolovanja,
5. Premajhna produktivnost,
6. Pomanjkljiva kadrovska politika,
7. Odvisnost od uvoza,
8. Nezadovoljiva raven proizvajalnih sredstev.

Ukrepi za odpravo motenj

Kot je razvidno iz analize stanja in vzrokov izgub je TOZD Mojstrana zaključila prvo polletje 1977 z izgubo v višini 420.818 dinarjev. Zaradi tega je potrebno s sistemom ukrepov za drugo polovico leta zagotoviti takšno poslovanje, da bo pokrilo izgubo, nastalo v prvem polletju in istočasno pokrilo vse novo nastale obveznosti iz tekočega obdobja. Doseženi fiksni stroški v prvem polletju 1977 niso realni zaradi izpada obveznosti iz dohodka in ostanka dohodka in lahko realno pričakujemo v drugem polletju fiksne stroške v višini 3.060.000 din, kar predstavlja približno 12 % povečanje. Tako znaša skupna višina obveznosti iz naslova fiksnih stroškov in izgube iz prvega polletja 3.480.818 dinarjev.

1. S starim programom teh obveznosti ni mogoče pokriti in zaradi tega je bil izdelan nov plan za drugo polletje 1977, ki s svojimi elementi bistveno spreminja prodajo in poslovanje. TOZD Mojstrana je 1. 7. 1977 pričel izdelovati nov program vhodnih in garažnih vrat z močnim poudarkom na kvalitetnih in funkcionalnih dodatkih in bistveno drugačno strukturo in ceno materialov in ustrezno povečano prodajno ceno. Zaradi kritičnega primanjkljaja izdelkov na tržišču ni pričakovati slabšega plasmana, ker je že dalj časa povpraševanje visoko nad ponudbo. Za izvedbo zastavljenega programa prodaje, ki je razviden v priloženi tabeli proizvodnje in prodaje v dru-

NOVI PROIZVODNI IN PRODAJNI PROGRAM ZA DRUGO POLLETJE 1977

Izdelek	Količina	Prodajna cena	DIS	Kritje	% kritja	Vrednost prodaje	Vrednost DIS	Masa kritja	Skupaj NU	NU/EM
Garažna vrata AG 1	600 kom	2.997.—	2.345,73	651,27	21,73	1.798.200.—	1.407.438.—	390.762.—	5.680.—	9,4672
Garažna vrata AG 2	400 kom	3.079.—	2.544,30	534,70	17,37	1.231.600.—	1.017.720.—	213.880.—	4.084.—	10,2092
Skupaj garažna vrata	1.000 kom	—	—	604,64	19,96	3.029.800.—	2.425.158.—	604.642.—	9.764.—	9,7640
Vhodna vrata A-0	1.500 kom	1.790.—	1.276,70	513,30	28,68	2.685.000.—	1.915.050.—	769.950.—	7.006.—	4,6706
Vhodna vrata A-1	1.500 kom	2.266.—	1.815,55	540,45	19,88	3.399.000.—	2.723.325.—	675.675.—	7.789.—	5,1927
Vhodna vrata A-2	100 kom	1.875.—	1.456,46	418,54	22,32	187.500.—	145.646.—	41.854.—	512.—	5,1170
Vhodna vrata A-3	300 kom	1.929.—	1.456,91	472,09	24,47	578.700.—	437.073.—	141.627.—	1.541.—	5,1359
Vhodna vrata A-4	1.500 kom	1.849.—	1.346,57	502,43	27,17	2.773.500.—	2.019.855.—	753.645.—	7.389.—	4,9262
Vhodna vrata A-5	600 kom	1.916.—	1.473,58	442,42	23,09	1.149.600.—	884.148.—	265.452.—	3.304.—	5,5063
Skupaj vhodna vrata	5.500 kom	—	—	481,49	24,58	10.773.300.—	8.125.097.—	2.648.203.—	27.541.—	5.0075
MIKO — klop	350 kom	414.—	249,74	164,26	39,68	144.900.—	87.409.—	57.491.—	—	1,8503
MIKO — klop prosta	350 kom	489.—	316,26	172,74	35,33	171.150.—	110.691.—	60.459.—	—	2,0061
MIKO — miza	350 kom	449.—	292,60	156,40	34,83	157.150.—	102.410.—	54.740.—	—	1,9989
MIKO — polica	350 kom	526.—	352,31	173,69	33,02	184.100.—	123.308.—	60.792.—	—	2,1903
MIKO — dekorat. element	100 kom	273.—	173,59	99,41	36,41	27.300.—	17.359.—	9.941.—	—	1,7888
Skupaj MIKO garniture	1.500 kom	—	—	162,28	35,56	684.600.—	441.177.—	243.423.—	—	1,9960
Dodatni elementi:										
D 2 stranska svet.	600 kom	642.—	339,13	302,87	47,18	385.200.—	203.478.—	181.722.—	1.508.—	2,5139
D 3 stranska svet.	600 kom	554.—	274,46	279,54	50,46	332.400.—	164.676.—	167.724.—	1.299.—	2,1647
D 4 nad svetlobo	200 kom	278.—	136,17	141,83	51,02	55.600.—	27.234.—	28.366.—	288.—	1,4391
D 5 nad svetlobo	200 kom	354.—	212,77	141,23	46,45	63.200.—	33.844.—	29.356.—	298.—	1,4915
					39,90	70.800.—	42.554.—	28.246.—	326.—	1,6318
Skupaj dodatni elementi	1.800 kom	—	—	241,90	48,00	907.200.—	471.786.—	435.414.—	3.719.—	2,0656
Moral framire 1080	5.500 kom	—	57,11	—	—	—	314.105.—	—	251.—	0,0457
Moral framire 2160	13.500 kom	—	93,48	—	—	—	1.261.980.—	—	821.—	0,0608
Moral framire 2360	1.000 kom	—	102,01	—	—	—	102.010.—	—	64.—	0,0636
Skupaj polizdelki	20.000 kom	—	83,90	—	—	—	1.678.095.—	—	1.136.—	0,0568
Montaža na stavbi	1.200 ur	92.—	28,56	63,44	68,96	110.400.—	34.272.—	76.128.—	1.200.—	1,0000
Uslužno žaganje	650 m³	243.—	82,27	160,73	66,14	157.950.—	53.476.—	104.474.—	1.807.—	2,7804
Skupaj TOZD					26,25	15.663.250.—	11.550.966.—	4.112.284.—	45.167.—	—

gem polletju 1977, je zadolžena prodaja na domačem trgu. Naloga je stalna.

2. Eden od vzrokov za velike izpade proizvodnje je visok odstotek bolovanj, tako do 30 dni kot nad 30 dni, saj je odstotek bolovanj narastel za več kot dvakrat in je še enkrat višji kot v poprečju DO LIP Bled. Zaradi tega je potrebno dosledno izvajati varnostne ukrepe za preprečitev poškodb in obolenj, poleg tega pa v samoupravne akte precizirati kontrolo bolovanja ter tesneje sodelovati z zdravniki na terenu. Naloga je stalna. Zadolženi: varstvenik, splošni sektor, ter vodja TOZD Mojstrana.

3. Za dvig produktivnosti, ki je konstantno padala že v letu 1976 in se še poslabšala v letu 1977, je potrebno zagotoviti naslednje pogoje:

a) Glede na povečan plan proizvodnje je potrebno zagotoviti pravočasno in kvalitetno nabavo materialov in rezervnih delov po čim ugodnejših cenah. Vzpostaviti je potrebno tesnejše odnose med TOZD Mojstrana in TOZD Rečica, kjer je po eni strani pokrivanje s polproizvodi, drugič pa kompletiranje proizvodnje in prodaje. Za odnose sta odgovorna vodja TOZD, za pravočasno naročanje pa vodja priprave dela. Naloge so stalne.

b) Z večjimi serijami in zadostno preskrbo z materiali je možno in nujno boljše izkoriščati delovni čas. Poleg tega je potrebno z zavestnim odločanjem vseh zaposlenih povečati delovno disciplino in povečati efektivnost posameznih del z ureditvijo delovnih mest in večjo intenzivnostjo pri delu. Maksimalno je potrebno zmanjšati število del po času in povečati količino normiranih del. Za odpravo ozkih grl v proizvodnji je potrebno organizirati delo ob prostih sobotah.

Za disciplino in kvaliteto dela so zadolženi izmenovodje, vodja priprave dela; za organiziranje pa vodja TOZD. Naloge so stalne. Produktivnost je potrebno s temi ukrepi povečati za približno 20 %.

4. Zaradi zastojev in negotove uspešnosti programa v prvem polletju, kadrovska politika ni sledila fluktuaciji delavcev ne po številu, ne po kvalifikacijah. V juliju in avgustu so že bili sprejeti novi delavci v neposredno proizvodnjo. Zaposlovanje se bo v naslednjih mesecih še nadaljevalo, ker je to eden izmed bistvenih pogojev za izpolnitev planskih obvez. Za kadrovsko politiko je zadolžen vodja TOZD in odbor za medsebojna razmerja delavcev.

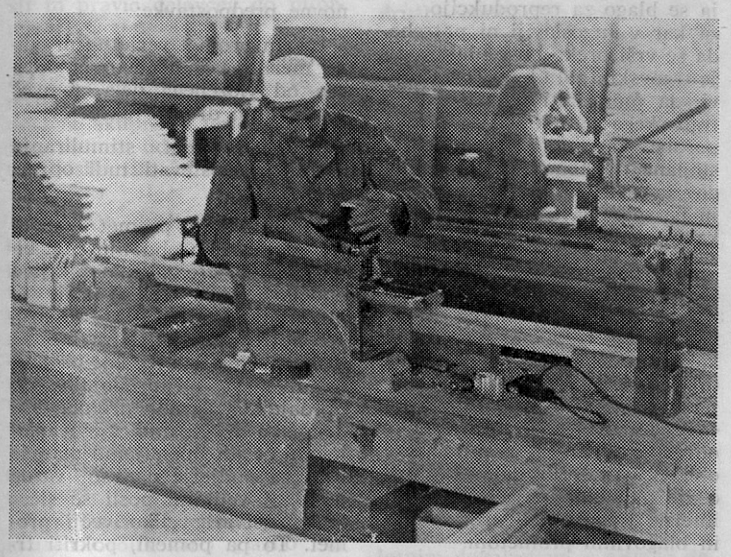

5. Delo družbenopolitičnih organizacij je potrebno razširiti in okrepiti. V avgustu bo ustanovljena OO ZK TOZD Mojstrana. Vse organe upravljanja kot tudi družbenopolitične organizacije je potrebno angažirati v informiranje zaposlenih, kot tudi budno spremljanje vseh negativnih pojavov znotraj TOZD, kot tudi v širšem prostoru. Za delo je potrebno angažirati čim več zaposlenih, ker le s tem bo akcija pravočasna in učinkovita. Zadolženi predsedniki in sekretarji. Naloga je stalna.

6. Na podlagi dosedanjih rezultatov je potrebno zmanjšati potrošnjo direktnih stroškov. Realno je pričakovati znižanje za 1,5 %, kar znese za drugo polletje 173.264 din. Prihranek je procentualno nižji kot je bil dosežen zaradi ostrejših materialnih normativov.

Zaključek

Iz plana prodaje in proizvodnje za drugo polovico leta 1977 je razvidno, da je ustvarjena masa kritja 4.112.284 din in prihranek na DIS 173.264 din, kar je skupaj 4.285.548. Za pokritje FIS in izgube nastale v prvem polletju potrebujemo 3.480.818 dinarjev. Iz tega sledi, da bo pričakovani rezultat na koncu leta 804.730 din, kar je 7 % boljše kot je bil načrtovan rezultat v začetku leta. Rezultat je glede na izgubo v prvem polletju ugoden, vendar ne moremo biti s tem zadovoljni, saj je akumulativnost glede na celotno realizacijo približno 26 milijonov din manj kot 3 %, oz. skupaj z amortizacijo manj kot 5 %. Zaradi tega se v sodelovanju z razvojnim birojem LIP Bled pripravlja investicijski program za leto 1978, ki bi razširil in povečal proizvodni program z izdatnejšo uporabo domačih surovin, z možnostjo izvoza ter višjim vrednotenjem lesa. Poleg tega bo v nadaljevanju potrebno razširiti sodelovanje in dohodkovne odnose znotraj DO in SOZD ter koncentrirati predelavo lesa v občini Jesenice in jo dvigniti na takšno raven kot jo po svojem položaju in pomenu tudi potrebuje. Samo s takšnimi ukrepi bo možno TOZD postaviti na trdne temelje, da bo lahko družbi dajala, kar ji je dolžna in od nje zahteva.

Program ukrepov je bil obravnavan na zboru delavcev TOZD Mojstrana dne 11. 8. 1977 in z večino glasov sprejet v vseh določilih, za kar so se delavci tudi pismeno izjavili.

Vodja TOZD:
Miro Kelbl, dipl. ing.

Vloga in družbeni položaj trgovskega potnika-predstavnika

Prvi strokovni seminar za jugoslovanske potnike je bil v Cavtatu od 15.—17. 12. 1976. Predlagali smo, da bi bilo koristno poslati na predavanje enega od potnikov ter organizatorja in analitika za nagrajevanje, ki naj bi se na tem seminarju seznanila s problemi in interesantno temo, ki je v naši DO zelo malo ali nič poznana, povzroča pa pogosto polemiko okoli položaja trgovskih potnikov.

Ker si iz neznanih vzrokov nismo odzvali povabilu prireditelja in se nismo udeležili za našo DO zelo zanimivega in potrebnega seminarja, je le-ta šel mimo in z njim tudi kup nerazčiščenih pojmov o delu in nagrajevanju trgovskih potnikov. Posledica tega je, da še vnaprej iščemo izhodišča za pravilno rešitev dela in nagrajevanje, ki naj bi slonelo in bilo usklajeno s predpisi, interesi DO in potniki.

Zahvaljujoč iznadljivosti organizatorjev pomembnega strokovnega posvetovanja nam je uspelo preskrbeti material predavanj kvalitetnih predavateljev, katerih referate bomo skušali posredovati članom kolektiva preko našega Glasila.

Za pravilno in kvalitetno predavanje odgovarjajo sami predavatelji, ki so naši ugledni znanstveni delavci in strokovnjaki s prakso, kakor tudi tuji strokovnjaki iz Avstrije, Nemčije in ZDA.

Za organizatorjevo odločitev sta bila bistvena dva razloga:

1. V naši javnosti v preteklih letih je bilo izrečenih veliko besed (v glavnem kritičnih) o delu trgovskih potikov in predstavnikov, pri čemer se je opustila širša analiza, ki naj bi osvetlila vzroke teh pojavov in omogočila, da se ta dejavnost strokovno izpopolnjuje in uvrsti v naš družbeno ekonomski samoupravni sistem (na seminarju v Cavtatu se je zbralo več kot 200 trgovskih potnikov in predstavnikov ter strokovnjakov iz prodajne operative, OZD, ki vsestransko proučujejo poslovno in družbeno plat dela trgovskih potnikov).

2. Strokovni zbor pod imenom »Me rkurion 76« je izveden v času, ko se je na načelih nove ustave na zveznem in republiškem nivoju pričel pomembni proces samoupravnega povezovanja proizvodnje in trgovine, kar pa bistveno vpliva na vlogo in delovanje trgovskih potnikov in predstavnikov na njihovo perspektivo.

Ker verjamem, da bodo izvajanja in zlasti referati posameznikov praktičen in koristen priročnik za vse zaposlene v prodajni operativi v naši delovni organizaciji, jih bomo objavili.

dr. Ivan Mecanovič,
dipl. pravnik,
dipl. ekonomist:

SAMOUPRAVNI DRUŽBENI IN EKONOMSKI POLOŽAJ TRGOVSKEGA POTNIKA

Že v samem začetku pripominjam, da se bo zelo koristno po uvodnih besedah pogovoriti o samoupravnem, družbenem in ekonomskem položaju trgovskega potnika (ker tudi tretjo plat njihovega položaja ne kaže zanemariti).

Brez dvoma je samoupravni in družbeni položaj trgovskega potnika ali predstavnika pa tudi celotnega prodajnega aparata ne oziraje se na tiste v proizvodnji ali v trgovski mreži — tema, o kateri celotna družba kot posameznik izkazujejo poseben interes.

Če govorimo o samoupravnem položaju ljudi, ki so zaposleni v prodaji, ne glede na to, da so na DM referent prodaje, šef, direktor ali trgovski potnik, bi ta moral biti jasen. Omenjeni so vsi delavci v združenem delu. Ne oziraje se na to, da smo definirali dejstva delavcev v združenem delu, moramo vedeti, da je v naši praksi še dovolj nejasnosti in prehodnih oblik.

DELO ALI SAMOUPRAVLJANJE

Samoupravni položaj trgovskega potnika (dovolite, da pod tem imenom govorimo o celotni paleti ožjih specialnosti v sektorjih prodaje od direktorja prodaje, pa do trgovskega potnika) je bil prej razmeroma jasno definiran. Takrat je ta delavec imel lastnosti delavca v podejtju. Medtem je zaradi specifičnosti same stroke, samoupravni mehanizem, katerega smo v tem trenutku imeli, popolnoma izločil to kategorijo ljudi iz neposrednega samoupravljanja in to iz več razlogov.

(Nadaljevanje na 6. strani)

Kmetijsko—živilski sejem v Gornji Radgoni

Uvodoma naj navedem nekaj podatkov o razvoju sejemskih prireditev v Gornji Radgoni, njegovi lokaciji in pomembnosti sejma za to območje.

Gornja Radgona leži na severovzhodnem delu Slovenije tik ob reki Muri, ki meji na sosednjo Avstrijo, v neposredni bližini tromeje Jugoslavija — Avstrija — Madžarska, kar daje sejmu še posebni značaj. Obe sosednji državi imata nedvomno interes

— da naše potrošnike na sejmu seznanita z artikli, ki jih lahko pri njih nabavijo in

— da se njihovi potrošniki seznanijo z našimi dosežki in pri nas nabavijo potrebne artikle.

Omeniti moram, da se ravno na tem področju razvija zelo živahen maloobmejni promet.

Sejemski prostor v Gornji Radgoni meri 50.000 m² ograjene površine in 5.500 m² pokritega prostora. V planu pa je razširitev še za 20.000 m² novih razstavnih površin in najmanj 2.000 m² zaprtih razstavnih prostorov.

Sejem se iz leta v leto širi in pridobiva značaj velesejma tako po obiskovalcih, kakor tudi po razstavljalcih. Letos je na sejmu razstavljalo kar 77 tujih razstavljalcev iz 8 evropskih držav. Obisk poslovnih ljudi in potrošnikov je bil rekorden. Samo v nedeljo, 21. 8. je sejem obiskalo preko 40.0000 ljudi.

Pomembnost sejma lahko ocenjujemo tudi po obisku naših vidnih družbenopolitičnih predstavnikov. Dr. Anton Vratuša, podpredsednik zveznega izvršnega sveta je slovesno odprl sejem. Poleg njega so sejem obiskali še Edvard Kardelj z ženo Pepco, Rudi Čačinovič, podpredsednik IS skupščine SR Slovenije, Andrej Verbič, predsednik Gospodarske zbornice Ljubljana, Bogo Verder, predsednik skupščine in drugi.

Sejem so popestrile tudi razne poslovne in družabne prireditve: povorka z demonstracijo dosežkov in napredka naše proizvodnje, degustacije, konjske dirke, folklora, tombola, promenadni koncerti in zabavišča.

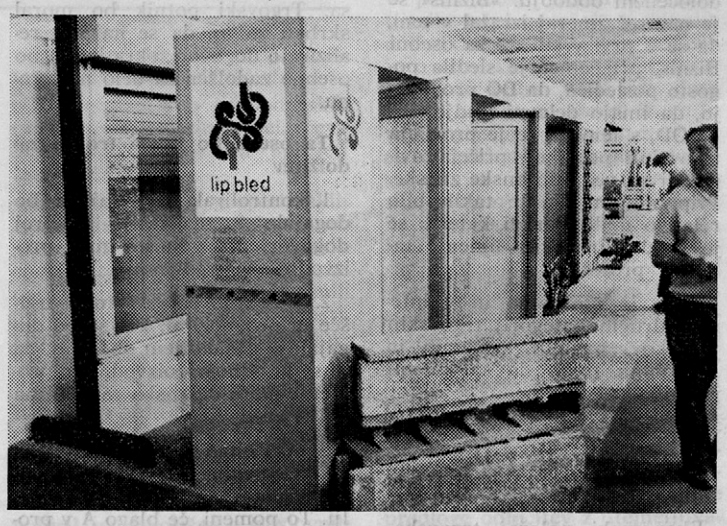

Naš razstavni prostor je obsegal skromnih 27 m², kjer smo obiskovalcem prikazali naš proizvodni program. Ker smo bili edini razstavljalci lesne branže, je bil naš paviljon posebno privlačen za domače in kupce preko naših meja. Prav to je bil naš cilj — kupce seznaniti s prodajnim programom v naših novi prodajalni v Murski Soboti. Še več! Z otvoritvijo nove prodajalne v Murski Soboti in prikazom naših dosežkov na sejmu v Gornji Radgoni smo začeli uresničevati načela, ki jih je ob otvoritvi sejma dr. Anton Vratuša posebno poudaril:

»Na tej prireditvi se na skladen način medsebojno dopolnjujejo razne dejavnosti: proizvodnja, predelava in promet proizvodov ter turistične dejavnosti, rezultati znanstveno raziskovalnega, strokovnega in izobraževalnega dela na teh področjih — uporaba moderne tehnologije in organizacije v praksi. V tem pogledu je to tudi važen korak manj razvitega Pomurja z drugimi kraji Slovenije in prispevek k hitrejšemu gospodarskemu in družbenem razvoju«.

B. Š.

Humanizacija dela

(Nadaljevanje z 2. strani)

znana je že najmanj tri leta, vendar je bila vedno zavrnjena, včasih s prizanesljivim nasmehom ali pa z dvomom glede uspešnosti. Zato sem sklenil, da ob ustreznem uvodu jasno obrazložim idejo in tudi želim na tem mestu dobiti jasen odgovor, iz katerih razlogov je izvedba nemogoča.

Gre za predlog, ki sem ga posredoval na strokovnem kolegiju tozda, kako bi rešili prekomerno temperaturo v poletnih mesecih v oddelku opažnih plošč, in preprečili usmraditev vode v bazenu za hlodovino. Problem je rešljiv z vodo iz predora, saj znaša njena temperatura 6° C, njen pretok je približno 700 litrov na sekundo s 3 mere padca. Kdor ima samo minimalno znanje, bo lahko takoj doumel rešitev, katero nudi narava sama, samo izkoristiti je treba njeno temperaturo, količino in višinsko razliko, pa dobimo ustrezno energijo za pogon črpalke, ki bi poganjala hladno vodo iz predora v sistem za gretje v opažnih ploščah. V radiatorjih, nameščenih pod stropom, ki vsrkavajo svež zrak, bi se le-ta ohladil na 6° C, odvisno od hitrosti pretoka vode, in ohladil prostor plošč na želeno temperaturo. Preko radiatorjev bi se delno segreta voda vračala nazaj proti bazenu in se izlivala vanj. S tem bi se pretok v bazenu okrepil, saj bi se voda lahko zamenjala najmanj enkrat dnevno.

Za zaključek naj navedem še to, da je nivo iztoka vode iz predora 523,14 m, tla opažnih plošč pa 523,94 m, torej je treba premagati samo 10 m višine, kar pri razpoložljivi energiji, ki jo daje voda pri 3 metrih padca, ni problem. Investicija je enkratna, stroški bi bili samo z vzdrževanjem.

Rešeni pa bili naslednji problemi:

— temperatura v ploščah,
— odpravljen bi bil prepih,
— odsesavanje plinov bi bilo bolj učinkovito,
— voda v bazenu ne bi smrdela,
— koncentracija odpadnih vod bi bila manjša,
— v slučaju požara bi bil zagotovljen nenehni dotok vode,
— uporabljali bi lahko to vodo kot tehnološko
— prihranek na električni energiji bi povrnil stroške v zelo kratkem času.

Mirko Arh

Vloga in položaj trgovskega potnika

(Nadaljevanje s 5. strani)

Prvi so bili vezani na specifičnost njihovega dela, postavljali so se prigovori, češ ZAKAJ voliti trgovskega potnika v DS, če ga itak ni nikoli v podjetju? Ko smo analizirali delovanje in samoupravno delo drugih organov in institucij v preteklem obdobju, smo prišli do zaključka, da je glede na specifičnost del, ki jih opravlja trgovski potnik, le-ta v samoupravnem smislu bil redno prikrajšan. To je na žalost živa resnica.

Zaradi omenjenega se je z ene strani v DO ustvarilo mnenje, da ni smotrno te ljudi delegirati v organe samoupravljanja; po drugi strani se je o teh ljudeh ustvarilo mnenje, da se nahajajo ob robu samoupravljanja v podjetju in da se iz teh razlogov ne morejo resno vključiti v samoupravno življenje DO.

Ne glede na specifičnost stroke in dela, ki je dislocirano glede na sedež DO, nam mora biti jasno, da je v okviru organizacije združenega dela nujno omogočiti delovnim ljudem dejansko samoupravljanje, preko zborov delovnih ljudi z volitvami po delegatskem sistemu v razne delegacije ipd. Mi v Jugoslaviji ne moremo postaviti dilemo — delo ali samoupravljanje. Tisti, ki jo postavljajo, izhajajo iz tehnokratskih pozicij, ker mislijo, da delo in samoupravljanje ne delujeta enotno. V kolikor se ti odnosi ne uskladijo, ni moč govoriti ne o delovnem in ne o družbenem položaju trgovskega potnika.

ZAKAJ JE DRUŽBENI POLOŽAJ TRGOVSKEGA POTNIKA NEZADOVOLJIV?

Družbeni položaj trgovskega potnika je gledan z dveh osnovnih aspektov:

prvi je splošni družbeni položaj trgovskega potnika kot poklic in

drugi je družbeni položaj trgovskega potnika kot posameznika ali osebnosti. Tako moramo povedati, da je družbeni položaj trgovskega potnika pri nas sila neugoden.

V ostalih kategorijah ljudi v prodaji se praktično ne postavlja vprašanje njihovega družbenega položaja, z drugimi besedami povedano, ti ljudje so izenačeni v tem pogledu z ostalimi delavci v združnem delu.

Družbeni položaj potnika kot poklic je pri nas izdelan s predpostavko, da gre za ljudi ali osebe, ki izkoriščajo slabosti ter na legalni ali pollegalni način, ampak v vsakem primeru na neetičen in nemoralen način pridobivajo občutna sredstva z opravljanjem dela, ki je na meji dovoljenega. Tako povprečni državljani gledajo na ta poklic in smatrajo, da je z njim v zvezi veliko negativnega, kar se v naši družbi dogaja.

Brez dvoma se tudi sam poklic trgovskega potnika ali bolje rečeno, obstojajo posamezniki v tem poklicu, ki dajejo povod za formiranje takega mnenja. Priče smo tudi sami, da so se v enem obdobju dogajale stvari, ki so bile na meji morale, pa tudi take, ki so to mejo presegale v delovanju nekaterih posameznikov.

Zaradi resnice sem dolžan trditi, da je potnikov, ki so tako delali — veliko manj kot tistih, ki so pošteno opravljali svoje delo, zato je misel, da je vsak trgovski potnik negativen — družbena neresnica.

Z druge strani se pri takih ocenah pozabljajo še splošne družbene okoliščine, ki so bile v času gospodarske reforme, ko je poklic trgovskega potnika bil kot vsak drug poklic. Gospodarska reforma je bila v Jugoslaviji odgovor na globlje družbenoekonomske motnje, katere so rodile takratne odnose. Če jo danes ocenjujemo, je treba poudariti, da je bila nujna v tej fazi razvoja naše ekonomike, vede in prakse.

V času sprovajanja gospodarske reforme se je pričelo nekaj dogajati na jugoslovanskem tržišču: končno smo s tržišča proizvajalca prešli na tržišče kupca. Do tega časa pa je bil trgovski potnik pravzaprav samo distributer blaga, kar se dogaja še danes v proizvodnij atraktivnih izdelkov. Tisti, ki ima atraktivno blago, daje kupcu manj, kot on želi. V takih odnosih je funkcija potnika zelo enostavna in gre le za formalni, vendar potrebni kontakt s kupci.

Od gospodarske reforme sem je ponudba blaga vedno večja od povpraševanja, tržišče ni v stanju absorbirati blaga posameznih proizvajalcev. V tej situaciji se je pričela konfrontacija na tržišču po logiki popolne konkurence in dvoboja interesa, trgovski potniki dobijo novo dimenzijo, ki se lahko definira kot naloga prodaje po kakršnikoli ceni. Ko govorimo »po kakršnihkoli cenah« ne mislimo samo na sistem cen, temveč na prodajo pod katerimikoli družbenoekonomskimi pogoji. Tokrat se pojavljajo elementi pri delu nekaterih potnikov. Zaradi teh je celotni poklic prišel na slab glas. Naloga prodaje po kakršnihkoli cenah je pripeljala posameznike do tega, da so se posluževali družbeno nedovoljenih sredstev s prizadevanjem, da jo izvršijo. Medtem so se pričeli pojavljati ljudski subjektivni razlogi, ki so dopuščali, da trgovski potnik zaradi svojega relativno slabšega samoupravnega, pa tudi družbenega položaja — išče kompenzacijo v ugodnejšem materialnem položaju.

ŠTIRI KATEGORIJE TRGOVSKIH POTNIKOV

Kot nam je iz prakse poznano ,mislim, da utemeljeno trdimo, da obstojajo trgovski potniki, ki med svojimi kupci uživajo zelo visok ugled kot ljudje, kot strokovnjaki in kot korektni poslovni partnerji. Obstajajo pa tudi takšni, o katerih imajo kupci drugačno mnenje, z drugimi besedami rečeno, osebni položaj trgovskega potnika kot vsakega drugega delovnega človeka odvisni od njega samega, od njegovih človeških vrlin. Neizpodbitna resnica je, da nihče ne more drugemu zagotoviti osebnega in družbenega položaja, temveč si ga mora sleherni posameznik zgraditi sam.

ZELO ŠIROKO SKALO TRGOVSKIH POTNIKOV POSKUŠAMO UVRSTITI V ŠTIRI OSNOVNE KATEGORIJE

V 1. grupi so trgovski potniki »svetovalci«. Potnik iz te kategorije pozna blago ter zmožnost svojega kupca. Svetuje kupcu »Vi ste kupili 100.000 komadov blaga A, po mojem mnenju pa bo dovolj, če vam pošljem samo 20.000 kom. in se na ta način oba izogneva težavam, ker vi objektivno ne morete prodati 100.000 kom. tega proizvoda. Če pa tega vseeno prodaste, se bom oglasil čez 1 mesec, pa se bomo dogovorili in ukrepali naprej. Ta kategorija potnikov ima v očeh v prvi vrsti delo in kapacitete svoje proizvodnje, trgovske organizacije in interese svojih kupcev.

Ravno na takem koordiniranju interesov prodajalca in kupca je treba graditi družbeni položaj trgovskega potnika. Taki trgovski potniki uživajo kot že rečeno, velik ugled pri kupcih, čeravno pogosto zaradi svoje korektnosti doživljajo tudi neugodnosti.

V trgovini sem delal 17 let; ta čas sem srečal po moji grobi oceni 2.000 ljudi, ki so se ukvarjali s posli trgovskega potnika. Med njimi ni bilo veliko iz te grupe, a njihov osebni ugled in vpliv je bil redno na visoki ravni.

V 2. kategoriji so potniki »delavci«. To je priden in ambiciozen človek, ki konstantno dela in ima pred očmi delovne navade, hitro ukrepanje in rešitev problemov ipd. Razlika med potniki iz prve grupe je, da ne bo nikoli opozoril kupca »nikar ne kupi tega blaga ali take količine«, temveč je pripravljen, če se je kupec zmotil ali pretiraval s količinami, skupaj z njim »pobirati kostanj iz žerjavice«. Torej obstojajo določene razlike.

V 3. kategoriji so potniki »nedelavci«. To so tisti, ki smatrajo, da se blago prodaja samo. Če se zaposli v dobri gospodarski ski organizaciji, v glavnem izkorišča renome podjetja in smatra dejavnost enostavno, dela po logiki »dokler me ne spregledajo«. Cilj dela je dvigniti akontacijo in oditi na potovanje ter potem ugotavljati, če je sploh posel dosledno opravljen. Ko DO postane nezaupljiva in in nezadovoljna, le-to hitro menja.

In ob koncu v 4. kategorijo spadajo potniki »Business man«. To so tisti, ki so pravzaprav pripeljali celotni poklic na slab glas. Delajo velik »Biznis« in mislijo, da DO brez njih ne more shajati ali živeti, opuščajo prakso dobrih in solidnih odnosov s poslovnimi partnerji, pripravljeni so sprejemati vse, kar je tuje naši družbi — kot je podkupovanje, korupcija, razne ukane ipd. seveda vse to delajo pod plaščem »Biznisa«, pod parolo, da rešujejo podjetje, čigar blago prodajajo.

Iz teh razlogov je ta zadnja kategorija pripeljala v glavnem do negativnega družbenega mnenja do trgovskih potnikov, kot tudi same stroke.

Na osnovi te 4. kategorije so izvlečene ocene o ekonomskem položaju trgovskega potnika v določenem obdobju. »Biznis« se je namreč zmeraj izražal v tem, da se v prvi vrsti gre za osebni Biznis, pri čemer je sledila pogosto posledica, da DO propadajo, da imajo delovni ljudje nizke OD, s tem da se je provizija trgovskih potnikov pričela dvigovati na več milijonske zneske. Pripominjam, da je takih bilo relativo malo, zaradi katerih se je vendar ustvarilo mnenje tatinske profesije.

Zato je normalno in v interesu drugih kategorij trgovskih potnikov, pridnih, poštenih in sposobnih ljudi, da se ta mit razbije.

DVA NERAZČIŠČENA SISTEMA NAGRAJEVANJA

Ekonomski položaj trgovskega potnika je preživel nekoliko faz.

V prvi fazi, to je v obdobju distribucije, je bil delavec kot vsak drugi: potoval je, dobival nadomestilo za potne stroške, imel je večje ali manjše OD od ostalega osebja, zaposlenega v prodajnem sektorju.

V času od leta 1960 dalje trgovski potnik zahteva za svoje delo adekvatnejše nadomestilo, kar konstantno temelji v glavnem na dveh sistemih nagrajevanja, od katerih pa ni nobeden razčiščen do konca. Prvi je šel na merjenje učinka in se zmeraj oslanjal na promet oziroma provizijo. S posredovanjem provizije se pričenjajo ustvarjati možnosti za sorazmerno višje OD ter za nedovoljen ali poldovoljen način poslovanja. Na ta način smo dobili potnike z relativno in absolutno visokimi OD in ostalimi ugodnostmi, ki dajejo videz, da v tej stroki oseba lahko hitro obogati ali kapitalizira.

Pri nas se je posredno preko trgovskih potnikov prodajalo razno blago od »šivanke do lokomotive«, kar ni samo besedna fraza, temveč na žalost tudi dejstvo. Če pogledamo teoretično in praktično, lahko rečemo, da se prodaja surovine težki orodni stroji, tovarniška oprema, z eno besedo rečeno, prodaja se blago za reprodukcijo, za kar v Jugoslaviji ni potrebe, da se vrši preko posrednikov, to je trgovskih potnikov. To se pravi, da mora biti področje dela trgovskega potnika blago široke porabe, katerega tržnost je zastopana do konca. Iz teh razlogov je jasno, da na tem področju perspektiva trgovskega potnika ni vprašljiva.

Po drugi strani se v našem sistemu porajajo odnosi, v katerih je kot prva zunanja trgovina, potem trgovina na debelo, kakor tudi večje trgovine na drobno, pojavljajo se kot subjekti, ki se s proizvodnjo — po 43. členu ustave — združujejo v odrejene združene organizacijske oblike, v katerih dejansko pričenja na določen način delovati interno tržišče med proizvodnjo in blagovnim prometom.

In sedaj se postavlja vprašanje: Kje je v teh odnosih mesto trgovskega potnika? Prepričan sem, da smo tudi tukaj lahko in moramo biti jasni. Po splošnem mnenju bo tudi v takih odnosih funkcija trgovskega potnika še vnaprej potrebna, seveda z drugo definicijo.

Poglejmo dejansko, za kaj gre! Med organizacijami združenega dela v proizvodnji in trgovini na drobno se bodo sklepali odrejeni splošni samoupravni sporazumi, kateri bodo regulirali medsebojne odnose. Na osnovi teh se bodo sklepale letne pogodbe o transferju blaga, kar je vsekakor v redu. To se lahko administrativno da zelo lepo urediti, toda dolgoletna praksa nas je prepričala, da se kljub letnim pogodbam količine ne realizirajo, če nekdo stalno na terenu ne spremlja, kaj se z njimi dogaja. To se opravi na terenu, ne v pisarni. V taki koncepciji, ki že postaja naša družbena in idejna realnost in katera bo verjetno zelo hitro postala splošna praksa. Trgovski potnik bo moral skrbeti za to, da se najprej realizirajo dogovori, skratka on bo osebno zadolžen za delo na terenu.

Ta oseba bo imela trojno zadolžitev

1. kontrolirala bo, kaj se bo dogajalo z realizacijo vnaprej dogovorjenih odnosov med proizvodnjo in trgovino;

2. paralelno bo raziskoval tržišče in prognoziral, kaj se bo dogajalo v naslednjem obdobju, da bi se ta odnos proizvodne in prometne sfere dejansko razvijal na daljši rok;

3. zelo hitro bo reagiral na tržne spremembe, do katerih pogosto prihaja, sicer ne po naši želji. To pomeni, če blago A v prodajalnah ne gre, se to takoj signalizira proizvajalcu.

To so specifične zadolžitve potnikov. Z eno besedo rečeno, vse manj bo to neposredni akt prodaje blaga, ker se bo to rešilo s pogodbami in samoupravnim sporazumom, vse več bo to konkretna distribucija blaga — v konkretni prodajalni ter v skladu z letno dinamiko. V tej smeri bo potrebno menjati vlogo in zadolžitev trgovskega potnika. Skozi vse to se bo verjetno spreminjal tudi njegov družbeni položaj kot poklic s predpostavko, da si vsak od nas sam gradi svoj osebni družbeni položaj. Nobenemu družba ne daje prednosti — menico, v katero si sam vpisuje svoj lastni odnos.

KAKO NAJ SE NAGRAJUJE DELO TRGOVSKEGA POTNIKA?

Iz te družbene kot tudi samoupravne definicije trgovskega potnika nastopa tudi tista ekonomika. Kot družba izhajamo iz tega, da je vsako delo, ki ga je moj meriti, potrebno nagraditi, izhajajoč iz rezultatov opravljenega dela. To velja tudi za to kategorijo delovnih ljudi. Medtem ko govorimo o njej, ima meritev rezultatov dela dane osnovne predpostavke:

1. sam promet verjetno ni edino merilo, ker pogosto ni odvisen od vloženega dela, temveč od naštetih drugih faktorjev;

2. kot element stimuliranja moramo upoštevati tudi opravljeno delo.

Če je cilj sam promet — in to je v določenem obdobju tudi bilo — takrat gre za pomanjkljivo obdelavo trga. Veliko lažje je prodajati določeno blago za široko potrošnjo kot surovine za nadaljnjo predelavo, kot pa prodajati blago od prodajalne do prodajalne. Zaradi prometa se dejansko izogibamo odgovarjajočim, če jih imenujemo manjše toda za podjetje nadvse važne posle. Z velikimi posli se sicer lahko ustvari veliko večji promet. To pa pomeni, pokriti tržišče s surovino ali s polizdelki.

Če delujemo torej na tržišču blaga široke porabe, za kar mislim, da je to tudi edino tržišče, katerega bi morali trgovski potniki obdelovati — takrat bi osnova za definiranje ekonomskega položaja trgovskega potnika moralo biti dejansko vloženo delo in ustvarjeni rezultati tega dela.

Nadomestilo za delo trgovskega potnika ali predstavnika v Jugoslaviji zmeraj ocenjujemo z dveh skrajnosti.

Prva je, da se ga nagrajuje kot ostale delavce v prodajnem sektorju in druga, da se dovoli delovanje provizije. Prvi in drugi način v odrejenem obdobju doživljata krizo, ker ni bilo usklajeno z združenimi kriteriji. Bolj natančno rečeno v določenem momentu doživljajo krizo zato, ker je trgovski potnik plačan kot ostalo osebje v prodaji in mu ne daje spodbude ali stimulacijo za večjim efektom. Če to nadomestilo dobi v obliki provizije, se avtomatično izogiblje manjših poslov in stremi za velikimi.

Rešitev je verjetno v tem, da se v okviru OZD ali delovne skupnosti dokončno definira delo brez možnosti izogibanja izven tega, in se nato ugotavlja učinek kot na vsakem drugem DM. Če hočemo biti do konca konkretni pa tudi korektni, je potrebno poudariti, ker ne moremo zanemarjati, da je trgovski potnik delavec v združenem delu ter da tudi njega zanima vse, kar se dogaja v TOZD.

Da rezimiramo sam položaj trgovskega potnika ali predstavnika, moramo biti enaki kot pri ostalih delavcih v združenem delu, to je moramo trgovskemu potniku ali ostalemu prodajnemu osebju omogočiti, da koristijo svoje samoupravne pravice.

Njihov družbeni položaj je odvisen od stvarne usluge, ki jo nudijo tržišču na območju svojega delovanja ter od aliminiranja določenih negativnih pojavov posameznikov, katerih je tudi nekaj v okviru te dejavnosti.

Z. Jirasek

S seminarja glavnih in odgovornih urednikov glasil, članov uredniških odborov, dopisnikov in poročevalcev in drugih, ki sodelujejo pri urejanju in izdajanju glasil delavcev v združenem delu

O glasilu in biltenu delovne skupnosti v medsebojnem obveščanju delavcev v združenem delu

Naše Glasilo izhaja že sedmo leto, vendar ta čas še ne pomeni, da smo osvojili že vse, kar je potrebno za pripravo in izdajo povprečnega časopisa delovne skupnosti. Potrebna so stalna dopolnjevanja, seznanjanja z novostmi, ugotavljanja, pomanjkljivosti, spoznavanja obveznosti in pravic delavcev do informacij . . .

Da bi delno spoznala organizacijo uredniškega dela, prednosti in pomanjkljivosti glasila delovne skupnosti ter le-te osvojila, sem se udeležila seminarja o Glasilu in biltenu delovne skupnosti.

V šestih dneh, kar je trajal seminar, smo obdelali obširen program. Ta je bil razdeljen na teoretični in praktični del. V prvih treh dneh smo poslušali predavanja o prednostih in pomanjkljivostih glasil, informiranja v delegatskem sistemu, samoupravnih informacijah, medsebojnem obveščanju delavcev v združenem delu ter vsebini glasil (načrtovanje teh, likovno gradivo).

V praktičnem delu pa smo poskušali oblikovati glasilo in bilten od porazdelitve nalog do priprave načrtovanih sestavkov, njihove prireditve in ureditve za objavo.

V skrajšani obliki bom predstavila nekatere povzetke ugotovitev iz raziskav o glasilu delovne skupnosti (gradivo Dušana Rebolja):

Po raziskavah sodeč predstavljajo glasila delovnih skupnosti pomembno informacijsko sredstvo, še več — predstavljajo eno izmed temeljnih sestavin večine sistemov samoupravnega komuniciranja v združenem delu.

Od dobro zasnovanega in urejenega glasila pričakujemo:

1. da kot množično komunikacijsko sredstvo vzdržuje med bralci vsestransko kroženje informacij od samoupravnih do strokovno-vodstvenih organov ter družbenopolitičnih organizacij k članom delovne skupnosti in obratno;

2. da kot institucija množičnega obveščanja oblikuje med bralci socialistično javno mnenje;

3. da kot tribuna kolektiva skrbi za vsestransko izmenjavanje mnenj, stališč in pogledov o vseh predlogih samoupravnih in drugih odločitev, da spodbuja sprejemanje najbolj primernih odločitev in njihovo dosledno uresničevanje, da spodbuja osebno prizadevnost članov delovne organizacije, da razvija kritiko med njimi, goji polemiko in jih spodbuja v akcije in ukrepe, katerih uresničevanje vodi h gospodarskim uspehom in k uveljavljanju delavskega in družbenega samoupravljanja;

4. da kot sredstvo množičnega obveščanja seznanja bralce s celotnim dogajanjem v njihovi delovni organizaciji in v vseh njenih delovnih skupnosti, da jih izobražuje ter združuje in povezuje v čvrsto, nerazdeljeno celoto.

Vrsta informacij, njihova kakovost in njihova časovna ustreznost so trije bistveni elementi, od katerih je odvisna obveščenost delavcev.

V raziskavi o vsebini glasil delovnih organizacij Slovenije je porazdelitev tematskih področij vsebine le-teh naslednja:

Področje vsebine	Delež (%)
1. proizvodnja	17,75
2. cene in tržišče	3,44
3. notranja zakonodaja	4,84
4. finančno poslovanje	4,34
5. kadrovska politika in delovna razmerja	13,88
6. samoupravljanje	4,72
7. socialna politika	11,33
8. družbenopolitične organizacije	4,53
9. medsebojni (medčloveški) odnosi	5,72
10. ostalo	29,40

Vsebinsko področje »ostalo« zavzema skoraj eno tretjino celotne vsebine. To je področje, ki obsega predvsem vsebinsko kategorije, za katere smemo trditi, da se ne nanašajo na gospodarjenje in samoupravljanje v delovni organizaciji (proslave, čestitke, obletnice, osmrtnice, krvodajalske akcije, rojstva, poroke itn.) in na dogajanje v delovni organizaciji (proslave regionalne narave, neposlovni dogovori, humor, delo družbenopolitičnih organizacij zunaj delovne organizacije, delo skupščine občine, narodna obramba, itn.)

Za glasilo velja, da je predvsem sredstvo obveščanja delavcev za njihovo samoupravno aktivnost, za njihovo samoupravno odločanje. Zato bi morale v njem prevladovati ekonomske informacije in to o poslovanju temeljnih organizacij, o njihovih delovnih načrtih, njihovem uresničevanju in vzrokih za zaostajanje za načrti, o dohodkovnih odnosih in nastajanju dohodka, o vsem, kar vpliva na dohodek itn.

Gledano s samoupravnega delavčevega položaja v združenem delu so zanj pomembne predvsem določene informacije. Lahko bi jih razčlenili takole:

1. informacije o gospodarskih razmerah, v katerih je delavčeva organizacija glede na sprejeti letni načrt;

2. informacije o gospodarskih razmerah delavčeve delovne organizacije, njenih organizacijskih enot in delavčeve organizacijske enote v odnosu do posameznih proizvodov oziroma dejavnosti, ki so predmet poslovanja delovne organizacije;

3. informacije o razmerah, gibanjih in težnjah na tržišču izdelkov oziroma storitev delovne organizacije in o možnostih, kako bi delavec lahko s svojim delom in samoupravnim ravnanjem vplival na izboljšanje poslovnih rezultatov v delovni organizaciji;

4. informacije o ukrepih družbenoekonomske politike, ki zadevajo tudi delavčevo delovno organizacijo ter informacije o tem, kako bi delavec lahko vplival na take ukrepe;

5. informacije o značilnostih in gibanjih splošnega gospodarskega in političnega življenja v svetu ter razvoja znanosti in tehnike doma in v svetu;

6. informacije o odsevu vseh omenjenih gibanj na delavčev položaj in mesto v njegovi delovni organizaciji in krajevni skupnosti, kjer živi.

Preveč informacij o tem, kar je bilo

Kakor vsako drugo občilo ima tudi glasilo delovne skupnosti določene prednosti in določene pomanjkljivosti. Prednosti so zlasti: relativno velik prostor, možnost za bolj temeljito obravnavanje posameznih vprašanj, dokumentiranje trditev itn. Za bralca pomeni napisan vir informacij, ki si ga lahko ogleda, kadar ima čas. Zahteva pa seveda bralčevo pismenost, večjo motiviranost za branje kot na primer za poslušanje, večji bralčev besedni zaklad kot je potrebno za poslušanje govorjene besede, otežkoča in časovno zavlačuje možnost dobiti dodatne informacije in ima še vse druge pomanjkljivosti.

Čas, kdaj je bralec informiran, ima bistven vpliv na njegovo aktivnost. To velja še zlasti v samoupravni aktivnosti. Poznamo pregovor, da je po toči zvoniti prepozno. Pomeni, da po tem, ko se je nekaj že zgodilo, ni veliko možnosti še kaj narediti, ukreniti zoper dogodek.

Vse drugače pa je, če so prizadeti o predvidenem sklepu že vnaprej obveščeni in seznanjeni z njegovo vsebino in z njegovimi cilji pa tudi posledicami. Imajo možnost vplivati na spremembo kvalitete sklepa po normalnih, predvidenih poteh vplivanja, kar zmanjšuje občutek, da je že tako vse določeno »od zgoraj«.

Zato bi lahko iz količine informacij, ki jih delavci dobijo o predlogih posameznih ukrepov, ki še niso sprejeti, z znatno stopnjo zanesljivosti sklepali tudi o poziciji delavcev kot samoupravljalcev. Kjer delavci dejansko aktivno sodelujejo v odločanju, je nujno, da so tudi predhodno informirani.

Po vsem povedanem je umestno spomniti na že citirano raziskavo o vsebini glasil delovnih organizacij Slovenije, po kateri je bila njihova vsebina porazdeljena na informacije o že preteklem, in minulem, o sedanjem, pravkar potekajočem in o bodočem, predvidenem, dokaj neskladno z zahtevami, ki jih nalagamo glasilom delovnih skupnosti.

Struktura celotne pisane vsebine v glasilih glede na glagolski čas je naslednja (v %):

— pretekli	45,12
— sedanji	45,81
— prihodnji	7,55
— neugotovljivo	1,52

Očitno je, da so glasila izključno usmerjena v sedanjost in v preteklost in da je informacij, ki obravnavajo predvidene dohodke, pojave, akcije in ukrepe v prihodnosti, relativno malo. Glasila torej poročajo o minulih dohodkih, problemih in pojavih in o tem, kar komaj še traja.

Ker še vedno večji del glasil izhaja enkrat na mesec in so še vedno glasila s štirinajstdnevnim ali tedenskim izhajanjem dokaj redka, so v takšno časovno usmeritev objektivno potisnjena. Zato vse bolj postaja očitno, da kaže na račun zmanjševanja obsega posamezne izdaje povečati število izdaj in to v krajših časovnih intervalih. Marsikje si pomagajo v začetku z dodatnim občasnim informativnim biltenom, ki izhaja po potrebi med rednimi izdajami glasila delovne skupnosti. Z njim je namreč mogoče pravočasno, pred odločanjem, ponujati delavcem v oceno in vrednotenje variantne predloge odločitev z utemeljitvami in z njim je tudi mogoče hitro ter sproti seznanjati delavce, kakšne so med njimi sodbe in mnenja o predlaganih variantah.

Več opredeljenih stališč

Za bralčevo zavzemanje določenega odnosa do vsebine objavljenih informacij v glasilu je bistvenega pomena tudi, kakšen odnos zavzemajo v glasilu avtorji sestavkov oziroma objavljenih informacij. Poznano je, da se bralec lažje lahko opredeli do določene vsebine, če je do nje opredeljen že avtor informacij.

Struktura objavljenih informacij v glasilih, ki so izhajala v Sloveniji (1969/70) je bila glede opredeljenosti posameznih informacij naslednja:

Stališče	Delež
— nevtralno	70,39
— opredeljeno	21,41
— programatsko	8,20

Takšna porazdelitev nevtralnih, opredeljenih in programatskih stališč avtorjev sestavkov do obravnavane vsebine v glasilih delovnih skupnosti kaže, da so v njih predvsem poročila, gole informacije in da so njihovi avtorji zgolj goli opazovalci, posredniki med problemom, pojavom ali dogodkom in bralcem, nikakor pa niso ocenjevalci, pojasnjevalci in komentatorji.

Komaj vsak deseti sestavek napiše delavec iz osnovne dejavnosti

Pri odločanju in ocenjevanju, kako in koliko glasila delovnih skupnosti uresničujejo svoje komunikacijske naloge, je pomembno tudi, kdo so avtorji sestavkov. Od tega, koliko se pojavljajo med avtorji objavljenih prispevkov tudi nevodilni delavci, tako imenovani izvrševalci ali delavci osnovne dejavnosti z najnižjih organizacijskih ravni, je odvisno, koliko glasila omogočajo tudi navpično in navzgor tekoče komunikacije in koliko so glasila v resnici tribune kolektivov.

Ugotovitev, da od desetih sestavkov napišejo samo enega delavci iz osnovne dejavnosti, potrjuje že spoznano trditev, da glasila slabo uresničujejo svojo tribunalno nalogo. In zato tudi zadnje čase tako izrazita prizadevanja, da bi se v glasilih v večji meri pojavljali s svojimi pogledi, sodbami in stališči do aktualnih problemov, pojavov in dogodkov v delovnih organizacijah neposredni izvrševalci, delavci iz osnovne dejavnosti. Če ne drugače, vsaj v nepripravljenih pogovorih, novinarskih anketah in drugih oblikah izražanja.

Dokaj nestvarno bi bilo namreč, da bodo delavci iz osnovne dejavnosti, ki zvečine niso vešči pisanja, segali po peresu in množično dopisovali v glasilo. Prav gotovo pa predstavljajo sodobni tehniški pripomočki, kot so

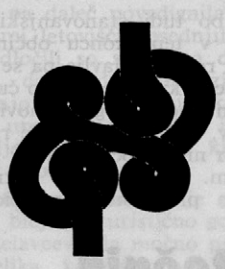

magnetofoni, izvrstno priložnost za dobro vodene pogovore in sestanke, za verno posnemanje in konserviranje misli sogovornikov, za kvalitetno novinarsko obdelavo in ustrezno predelavo in izviren prenos v glasilo delovne skupnosti.

Pomen slikovnega gradiva

Likovno gradivo in še zlasti slikovno ponazoritve od fotografij, diagramov, grafikonov do karikatur, ilustracij, okraskov ter vidnih opozoril za popestritev imajo dve osnovni nalogi:

1. bralcu povedo, razložijo ali predstavijo nek dogodek, problem ali pojav oziroma pojem dosti bolj nazorno in razumljivo kot je to mogoče zgolj z besedami;

2. pritegujejo bralčevo pozornost ter ga vodijo in usmerjajo v branje bolj poudarjenih prispevkov.

Poleg omenjenih dveh nalog imajo slikovne ponazoritve in še zlasti vse likovno gradivo tudi svoj estetski smisel.

Objavljeni prispevki, četudi so zanimivi, koristni, poučni niso deležni zaželene pozornosti, če niso popestreni in obogateni s slikovnimi predstavitvami. Pa tudi razumljivi so manj, kajti velikokrat je mogoče nekaj z eno sliko, risbo, grafikonom ali skico povedati dosti bolj popolno in celovito, kot je to moč storiti z opisovanjem na več tipkanih straneh rokopisa.

Posebej velja opozoriti na ugotovitev, da v glasilih primanjkuje fotografij, ki ponazarjajo bralcem, kdo so kandidati za organe samoupravljanja, kako samoupravljalci sodelujejo v samoupravnih procesih in odnosih in kako kot samoupravljalci premagujejo vsakdanje delovne in samoupravljalske naloge.

Kje in kdaj glasilo delavcu?

V delovni organizaciji na delovnih mestih glasilo zagotovo ne kaže razdeljevati delavcem, ker ga tam ne morejo brati. Za to nimajo časa ne pred prihodom na delo in ne po opravljenem delu. Med polurnim odmorom imajo druge opravke, med delom pa bi branje glasila porušilo delovni proces in skorajda pomenilo kršitev delovnih dolžnosti.

Preostaja torej samo možnost, da se glasilo razdeljuje na primeren način delavcem, ko odhajajo z dela ,da ga odnašajo domov ali da se glasilo po pošti pošilja delavcem na njihove domove. Obe možnosti ponujata tudi drugim ljudem, predvsem pa najožjim delavčevim svojcem prebirati glasilo. In zakaj ga ne bi tudi ti prebirali, saj je navsezadnje tudi njihovo življenje, razvoj in bodočnost v mnogočem odvisna od delavčeve uspešnosti v njegovi delovni organizaciji. Smeli bi celo trditi, da so delavčevi svojci v določeni meri tudi »člani« njegove delovne organizacije: kakor je njihovo življenje navezano na delavčevo delo v delovni organizaciji, tako je tudi delavčevo delo v tej organizaciji v mnogočem odvisno od razmer in odnosov, v katerih delavec živi s svojci.

Iz vsega omenjenega bi lahko zaključili takole:

1. Glasila delovnih skupnosti so namenjena delavcem v združenem delu in njihovim najožjim svojcem, da bi jih usposabljala za delo in za samoupravno odločanje. Biti morajo odprte tribune vseh zaposlenih, vendar predvsem za tisto vsebino, ki je bistvena za uresničevanje z ustavo opredeljenega samoupravnega položaja delavca v temeljni organizaciji združenega dela.

2. Glasila delovnih skupnosti morajo objavljati predvsem vse, za delavca pomembne gospodarske informacije in podatke v celoviti obliki, pravočasno, vzročno in posledično in na razumljiv način. Avtorji jih morajo podajati z opredeljenim odnosom, komentirati in bralcu razlagati njihovo težo.

3. Kot tribune samoupravljalcev morajo glasila biti odprta za vse delavce; uredniki in njihovi sodelavci v uredniških odborih si morajo prizadevati z najrazličnejšimi izrazi novinarskega poročanja ,da v glasilih delovnih skupnosti spregovorijo neposredni izvrševalci na njim lasten, sproščen in izviren način. Priti morajo v sleherni delavski dom in se odpreti tudi najbližjim svojcem delavcev.

4. Vodilni in vodstveni delavci z direktorji na čelu bodo morali spoznati, da je njihova vsakodnevna dolžnost zagotavljati uredništvom glasil delovnih skupnosti vse potrebne informacije. Takšno spoznanje je edina pot, da se začnejo notranji odnosi v delovnih organizacijah sproščati številnih napetosti, ki so posledica še nepremagane mezdne miselnosti;

To je tudi edina pot, po kateri je mogoče uveljaviti takšne demokratične odnose, ki ob umni porazdelitvi pristojnosti in odgovornosti ter ob možni medsebojni kontroli dela in ravnanja vseh in vsakogar v delovni organizaciji zagotavlja tudi največjo možno delovno in poslovno učinkovitost.

(se nadaljuje)

Nada

Odpravljanje posledic potresa v Bohinju

Pred leti, ko je bil vseljiv prvi stanovanjski stolpič, se je v Bohinju pričelo reševanje stanovanjskih problemov vseh tistih, ki s svojimi dohodki niso zmogli zgraditi lastnih stanovanj. To so predvsem mlajše družine, družine z nizkimi dohodki, starejši ljudje in borci. Kljub temu pa je stanovanjski problem še vedno ostal odprt, zato je bilo odločeno, da se iz solidarnostnega sklada pri občini zgradi še tri stolpiče, ki bodo delno rešili stanovanjski problem tistih družin, ki so na spisku solidarnostnega sklada. Majski potres lani pa je problem še povečal, saj je povzročil največ škode prav na tistih stavbah, ki so bile prepolno zasedene, predvsem s člani družin naših delavcev ali upokojencev. Zato je bil sprejet sklep, da se v novih blokih najprej naselijo družine iz poškodovanih stavb. Naloga je bila v tem avgustu izpolnjena, saj jim je solidarnostni sklad med prvimi dodelil stanovanja v novozgrajenih stolpičih, ki jih je kvalitetno in vzorno dogradilo Gradbeno podjetje Bohinj. Nekaj teh stanovanj pa je kupilo tudi naše podjetje in je s tem skoraj rešilo najbolj pereče stanovanjske probleme naših delavcev.

Z izgradnjo treh stolpičev v letih 1970—1975 in z dokončanjem zadnjih treh stolpičev pa Bohinjska Bistrica ni pridobila samo novih stanovanjskih površin, ampak je v spodnjih prostorih bilo zgrajenih tudi več lokalov in sicer trgovina z železnino in tekstilom trgovskega podjetja Savica, lepo opremljena slaščičarna Kobla, podružnica Ljubljanske banke, sedaj pa dograjujejo samopostrežno restavracijo, ki jo bo vodilo podjetje Alpetour. Razgovori pa so tudi, da v preostali del zadnjega stolpiča v spodnjih prostorih uredijo tudi frizerski salon.

Vsekakor pa je težnja, da z zidavo solidarnostnih stanovanj v Bohinju nadaljujemo, saj na stanovanja čaka še vrsto družin, ki so potrebne družbene pomoči. Program solidarnostnega sklada je tak, da bi v bodoče vsako leto rešili vsaj 10 družin, s čemer bo tudi stanovanjski problem v tem koncu občine do nekje rešen. Pojavlja pa se drug problem, ki ga je močno čutiti v našem podjetju glede novih delavcev, ki bi jih podjetje rabilo, pa jih ni mogoče dobiti v kraju samem. Soočiti se bo potrebno s tem problemom in pridobiti delavce iz drugih krajev, toda s tem bo potrebno vzporedno reševati stanovanja, ki jih trenutno za take potrebe še ni. Tovrstni problem bi mogoče kazalo reševati s samskim domom ali z blokom garsonjer, ki bi bil zgrajen s finančno udeležbo vseh podjetij v Bohinju in pa s solidarnostnim skladom občine Radovljica.

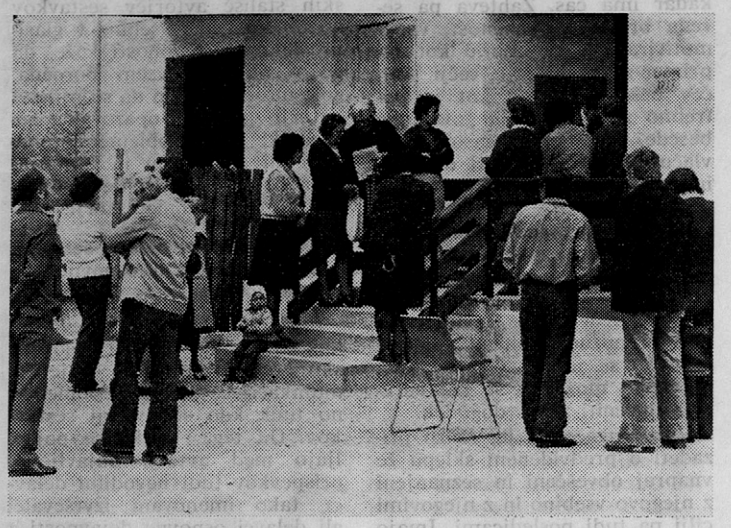

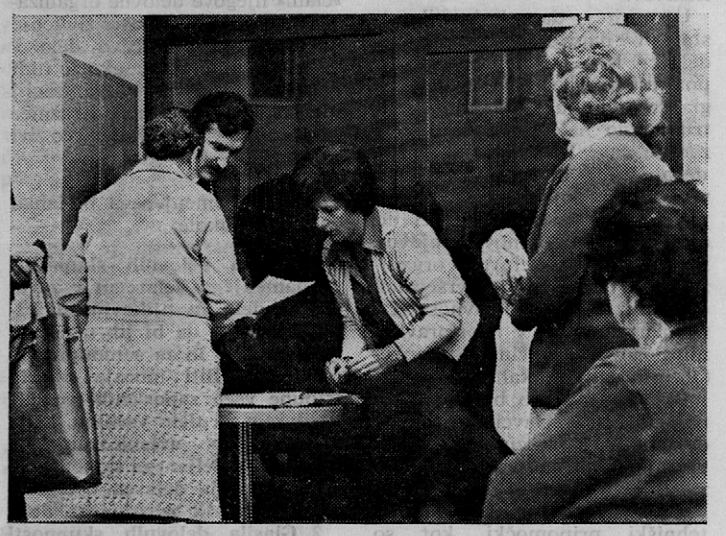

Rezultati natečaja

Dne 15. 8. 1977 se je sestala komisija za izbiro imena pohištva v sestavi: prof. Nika Kralja, Edvarda Prevca, Draga Pauluša, Vinka Čudna in Mira Kelbla, ki je razpraljala o sprejetju predlogov.

Na razpis tečaja za izbiro imena sistemskega pohištva v okviru inovacijske naloge »Višje ovrednotenje smrekovine«, ki je bil objavljen v našem Glasilu (15. 8. 1977) se je udeležilo 30 predlagateljev.

Predlagali so naslednja imena:

1. Roby, 2. Movil, 3. LI, 4. Rico, 5. Vita, 6. LL — LameLip, 7. Panj (Pan), 8. Omega, Regal, Lamex, Lipan, Kvadro, Lea, 9. Togo, 10. Postla, Posila, Smrekastil, Novstil, Lasistil, Lasistem, Laposi, Poms, Spoms, 11. Storž, 12. Rast, 13. Šarm, 14. Lipos, To-go, Stogo, 15. Lamela, 16. Tina, 17. Krpan, 18. Savica, 19. Baron, 20. Lamel, 21. Kobla, 22. Lapos, Modul, 23. Sipos, 24. 1 2 3 . . ., 25. Raster, 26. Lamel, 27. Polip, Polip, 28. Sistem LIP, 29. Balzam, 30. Raster, Rast, Bled, Gora, Masiva, Mako.

Po obravnavi primernosti in razpisnim pogojem je komisija izločila v ožji izbor:

Kvadro, Lamela, Savica, Kobla, Modul, ki so po tajni ocenitvi dobili sledeče število glasov:

Kvadro 15, Lamela 12, Savica 20, Kobla 15, Modul 13.

Komisija je zavzela sklep, da se prve nagrade ne podeli, 2. nagrado prejme ime Savica, 3. nagrado pa si delita imeni Kvadro in Kobla.

Po pregledu avtorjev imen dobijo nagrade:

drugo — Ivanka Berčič za ime Savica

tretjo — Ivanka Berčič za ime Kobla

tretjo — Jana Beravs za ime Kvadro

Komisija je na podlagi lastne ideje izbrala povsem drugo ime, in sicer »sistem DOTA«.

Poleg imena za pohištvo je komisija razpravljala tudi o blagovni znački, ki naj zaščiti izvor in kvaliteto smrekovega lesa. Komisija se je strinjala za ime blagovne značke »Carinthia«.

Ni odgovornosti brez sankcij

(Iz Delavske enotnosti)

Odgovornost . . . Vsak dan se nekajkrat v taki ali drugačni povezavi srečujemo s tem pojmom, ki je neločljivo povezan z življenjem, odnosi v družbi samoupravljanjem . . . Kaj sploh je odgovornost? Smo premalo ali preveč odgovorni? Kje si je želimo več in zakaj? Takih in podobnih vprašanj bi lahko nanizali še več. Ali pa bi se odločili za ožji izbor, s katerim bi manj hodili okoli vrele kaše in bolj zadeli v pravo tarčo . . .

Pri teh naših prizadevanjih — v nekakšnem »lovu« za odgovornostjo — smo se obrnili po pomoč na sodnika vrhovnega sodišča SRS dr. Borisa Strohsacka, ki je imel na letošnjem zboru slovenskih pravnikov — bil je sredi meseca aprila v Portorožu — izredno zanimivo in pozornost vzbujajočo razpravo o odgovornosti v združenem delu. V pogovoru smo se dotaknili nekaj zanimivih misli iz te razprave, saj gre prav gotovo za vprašanja, ki zanimajo širši krog ljudi in nikakor ne samo pravnike.

— Kaj je to — odgovornost?

»Morda se zdi, da je na to vprašanje lahko odgovoriti . . . Pa ni! Vsaj na kratko ne, ker gre za razmerje, ki ima svoje moralne, etične, sociološke in tudi pravne komponente, ki so pogojene v vsakokratnem družbenoekonomskem položaju človeka v določeni družbi. Prav zato je razumljivo, da je odgovornost v kapitalističnem svetu drugačna od tiste v našem samoupravnem socializmu.

Zavedamo se, da mora dobiti pojem odgovornosti v razmerah, ki jih uveljavljamo z zakonom o združenem delu, drugo vsebino, vendar pogosto še nimamo jasne predstave o tem, kakšna naj bo ta vsebina.«

— Zakon in odgovornost?

»Medsebojna odgovornost delavca v združenem delu v najširšem smislu je prav gotovo eden temeljev socialističnega samoupravnega združenega dela. Omenjena misel je vtkana v ves zakon o združnem delu. Tako zakon posebej opredeljuje in tudi zaostruje disciplinsko odgovornost delavca, povsem na novo urejena odgovornost za opravljanje samoupravljalskih funkcij, odgovornost je sestavni del družbenega varstva samoupravnih pravic in družbene lastnine . . . Odgovornost se torej ne izraža samo v razmerju do druge osebe, temveč do skupnosti delavcev, bodisi v temeljni organizaciji ali v clotni družbeni skupnosti.«

— Odgovornost v naši zakonodaji?

»Prav gotovo v zaostanku za sodobnimi teoretičnimi spoznanji in za razvojem odnosov v družbi! Pravnike čaka še veliko dela . . .«

— Vrste odgovornosti?

»Med številnimi teoretičnimi delitvami odgovornosti je za nas najbolj primerna delitev po kriteriju opredelitve, torej nepravne in pravne oblike odgovornosti.. Med nepravne oblike, denimo, štejemo družbenopolitično, moralno, etično, politično . . . deloma tudi odgovornost za opravljanje samoupravljalskih funkcij.

Med pravne oblike odgovornosti štejemo kazenskopravno, odškodninsko, upravnokazensko . . .

Vsekakor velja poudariti, da ne more biti odgovornosti — pa naj bo ta nepravna ali pravna — če za njo ni ustreznih sankcij za neodgovorno ravnavanje oziroma vedenje. Odgovornost sama po sebi bi bila okrnjena, ostala bi brez vsebine, če ne bi bila neposredno povezana s sankcijami.

Ker na to pozabljamo, se nemalokrat primeri, da pojem odgovornosti zamenjujemo s pojmom obveznosti. V Delu sem na primer bral naslov: Odgovornost sindikatov se stopnjuje. Očitno v pomenu, da se obveznosti sindikatov stopnjujejo z uresničevanjem zakona o združenem delu. Tako zamenjavanje pojmov posredno vpliva tudi na to, da se do odgovornosti vedemo »pod pričakovanji«, kar pa vsekakor ni v skladu z zakonom o združenem delu.«

— Povejte kakšen »zameglitveni primer«.

»Nekaj iz prosvete. Vemo, da pogosto prihaja do nesreč šolskih otrok v šolskih prostorih, v naravi, na izletih . . . Kolikor vem, v Sloveniji sploh nimamo sistematičnega pregleda nad temi nesrečami. Vsekakor pa jih je več, kot si morda mislimo . .

Zdaj pa poglejmo: voznik vozila je ves čas »pod udarom« več nepravih in pravih oblik odgovornosti in s tem tudi sankcij, kar pomeni, da je žrtev neodgovornega voznika dokaj uspešno zavarovana. Kako je pa s šolniki in s šolarji? Primerjava morda dovolj ilustrativno pokaže, kaj se zgodi z odgovornostjo, če ob njej ni tudi sankcij . . .

Prav zaradi takih stvari se dogaja, da odgovorni družbeni dejavniki reagirajo šele takrat, kadar pride do katastrofalnih nesreč — naj spomnim na več mrtvih šolarjev na zelenici — vse druge nesreče se pa kar izgube.

Spomnimo se v tej zvezi na polemiko o slovenskih žičnicah, ki je izvenela, da je pač tako, kot je in da bo že kako tudi v bodoče.

Neopredeljena, neorganizirana odgovornost, to je tista, za katero nimamo predstave o njeni vsebini in posledicah — to je: kakšno sankcijo ima za posledico — je že od vsega začetka — neodgovornost!«

— Podobno kot z »majhnim« in »velikim« delavcem?

»Res je, da delavca, ki izgubi, poškoduje ali uniči delovno orodje, kaj hitro doletijo disciplinske, moralne in še kakšne sankcije, organizator proizvodnje pa se jim praviloma izmuzne, čeprav je lahko z nepravilno ali nestrokovno odločitvijo prispeval tudi h katastrofalni materialni škodi.«

— Govorili ste o »nedopustnem ravnanju«.

»Glejte, javnost in tudi pristojni družbeni dejavniki ostro reagirajo ob katastrofalnih nesrečah in škodah (letalske, železniške nesreče in pd.). Je javna reakcija odvisna od števila žrtev? Kaj pa, če je mrtev samo en delavec? Morda niti zvedeli ne bomo za primer iz časopisov . . .

Seštevki posameznih škod, izraženo v denarni vrednosti, daleč presegajo vsako leto tiste, ki jih uvrščamo med katastrofalne. Sicer pa neodgovornega ravnanja nikakor ne smemo meriti po številu žrtev ali višini materialne škode, pač pa po obsegu in naravi obveznosti. V bistvu to tudi pomeni, da ne more biti odgovoren za dejanje samo neposredni povzročitelj škode, temveč tudi vsi tisti, ki so posredno ali neposredno ustvarili pogoje za to, da je do neodgovornega dejanja v določenem trenutku sploh prišlo.«

— Osebna in skupna odgovornost?

»Osebna odgovornost ni samo v tem, da delavec vestno izpolnjuje svoje delovne naloge in obveznosti, pač pa mora pravilen odnos do dela zahtevati tudi od drugih delavcev v združenem delu. Njegova odgovornost torej ni izrtgana iz odgovornosti drugih. Če temeljna organizacija zaide v težave, pač vsi čutijo materialne posledice slabega gospodarjenja.

In še — delavec je odgovoren za svoja ravnanja samo, če je kriv. Prav zato je treba s posebno natančnostjo opredeliti kriterije za krivdo, če nočemo, da bomo še naprej kaj lahko dokazali krivdo neposrednemu proizvajalcu, pri organizatorjih proizvodnje bomo pa obstali pred pravim zidom objektivnih okoliščin. Tudi višja šila namreč še zdaleč ni vse tisto, kar smo velikokrat pripravljeni spraviti pod njeno streho. Mimogrede: mar lahko govorimo o višji sili ob katastrofalni poplavi, če so pa strokovnjaki že več let opozarjali nanjo, mi se pa nismo zganili, da bi jo s primernimi ukrepi skušali preprečiti ali vsaj obrzdati?

Pojem višje sile se v sodobni civilizaciji vsekakor močno zožuje. Vprašanje je zdaj samo, katera odgovorna oseba (fizična ali pravna) in s kakšnimi pravnimi posledicami vstopa v to praznino, ki jo ustvarja odmik višje sile . . .«.

— V Portorožu ste bolj »razmišljali« in manj »predlagali«. Dejali ste, da ste se za tak pristop odločili načrtno.

»Res, z razmišljanji ob vprašanjih, kako uresničevati koncept odgovornosti iz zakona o združenem delu v praksi, sem hotel predvsem vplivati na teoretike in praktike na vseh pravnih področjih, da bi za začetek vsaj nekatere poglede na odgovornost, vštevši odškodninsko, temeljito spremenili. Praksa pač ne sme dolgo capljati za življenjem. In zakon o združenem delu je še kako del našega življenja, tako kot tudi številne druge zahtevne sodobne civilizacije.«

I. Tratnik

IŠČEMO SODELAVCE

Naše Glasilo bi radi popestrili s slikovnim gradivom, katerega nam vedno primanjkuje. Da bi to dosegli, želimo dobiti dva sodelavca — fotoamaterja v naših TOZD Rečica in TOZD »Tomaž Godec«.

Prosimo zaposlene v TOZD, ki so fotoametrji ali ki znajo in imajo veselje za fotografiranje, da se prijavijo uredniškemu odboru, kjer se bomo dogovorili za način sodelovanja.

Uredniški odbor

Kronika o razvoju Bleda

Še bi lahko omenjali vrsto vil iz tistega časa, od katerih pa so številne že porušene in odstranjene, pač iz poznejših urbanističnih vidikov ali gradnje cest Tako velja za hiše ob jezeru, za vilo Tönies nasproti današnje festivalne dvorane ob jezeru, vilo Murni, »Fichtenau« in Zmaga v podaljšku hotela Toplice proti Mlinem, vrsta hiš na Mlinem ob hotelu Petran — Melita, Marija. Vsekakor bi nas zavedlo predaleč, če bi omenjali vse, kar je bilo prav v tem času zgrajenega, lahko pa trdimo, da je večji del vil prav iz teh časov, od katerih pa jih danes več ali manj služi turizmu.

Prav v tem času pa so prvi domačini in lastniki vil začeli oddajati sobe gostom. Začetki segajo v leto 1890.

Z gradnjo gostišč, hotelov in pa zasebnih vil ob jezeru pa začno postavljati tudi kopališča, pristanišča za čolne in tudi verande nad samo jezero. Neki podatki nam povedo iz leta 1893, da so takrat našteli šest teras, 19 kopališč ter 22 pristanišč in čolnarn seveda različnih velikosti. Povpraševanje po tem je bilo vedno več, tako da je že bila bojazen, da obalo jezera skoraj zapro. Ta strah so že močno občutili med obema vojnama in zato so tudi le stežka dali dovoljenje za to. Povsem pa se je to spremenilo po drugi vojni, o čemer še pozneje nekaj več.

In ko že govorimo o kopališčih ne smemo mimo Grajskega kopališča. Iz gradbenega arhiva izvemo, da so bili vloženi načrti 1885 leta, po katerih sta bila dva bazena s kabinami. Vhod v kopališče je bil iz parka, proti jezeru pa je bil vstop v kabine po lesenem hodniku. Zanimivo pa je izvedeti, da so že leta 1910 pripravili načrte za zaprto kopališče. To naj bi bilo v Zdraviliškem parku pod cerkvijo ali pa pri sedanji tržnici. Težko je najti razlog, zakaj takrat že zaprto kopališče, ko niti niso mislili na termalno vodo.

Tako smo se približevali prvi svetovni vojni. Bled pa je bil takrat že tako opremljen, da je kot letovišče imel svojo vrednost, postal poznan in povezan s svetom ter imel iz leta v leto več obiskovalcev.

Starejši Bled pa si ni mogoče zamisliti brez zdraviliškega doma ali »Kurhausa« kot so v starih časih pa še tudi pozneje imenovali zgradbo v zdraviliškem parku.

Še bolj je za današnje čase zanimivo, kako so ga gradili in pozneje seveda tudi brez prave potrebe podrli.

10. septembra 1891 so se nemški veljaki, ki so bili takrat na Bledu in imeli ali hotele ali svoje vile za oddih dogovorili, da je Bledu potrebna dvorana ali skupni prostor, kjer naj bi se shajali gosti na ples, koncerte, igre pa tudi domačini v izvensezonskem času. Zato so se odločili, da zgrade zdravliški dom in v ta namen izvedejo akcijo, da združijo sredstva z izdajo pristopnic odn. obveznic, ki so bile po 100 Fl in 50 Fl.

Pobudniki te akcije so bili Ernest knez Windischgrätz, Camillo grof Aaichelberg, Emmerich Mayer. Dr. Alfons Mosche, Adolf Muhr, Gustav Ritter von Pongratz in Johann Weitzer. Ti so se obrnili na vse prijatelje Bleda, katerim je do napredka tega zdravilišča, da podpišejo pristopnice in jih podelijo še svojim znancem. To akcijo je vodil Dr. Mosche. Pripravili so tudi stroške in načrte, za kar je bilo potrebno zbrati 9000 Fl in to 3000 za zemljišče in 6000 FlF za gradnjo. Dom je bil dograjen v letu 1896, podrli pa so ga leta 1955. Dom je resnično služil svojemu namenu, saj so že takrat uvideli, da letovišče ne more biti brez osrednjega prostora, kjer se gostje lahko zbirajo, zabavajo, kjer jim je igrala godba v parku ali v dvorani doma.

Denarja, ki so ga zbrali pa ni bilo zadosti in tudi dela so se podražila, tako da je bilo potrebno najeti posojilo.

V letu 1894 je letoviško društvo na Bledu, ki ga je vodil dr. A. Mosche zaprosilo deželno vlado za garancijo za najetje posojila pri Kranjski hranilnici za znesek 35.000 gdl. Zanimiva razprava se je razvila v deželnem zboru o tem. Predlog je podprl dr. Schwegel, ki je zastopal veliko nemško stranko, dočim so naprednjaki, ki jih je vodil dr. Ivan Hribar temu nasprotovali, češ da je Bled v nemških rokah, zaradi narodnogospodarskih in kulturnih razlogov ni podpreti prošnje za posojilo, kot tudi finančnih, saj so zaračunane tako visoke 4,5 % obresti. Obžaloval pa je že takrat dr. Hribar, da Kranjska dežela ni kupila grad z jezerom, namesto da je s tem zaslužil Muhr. In ker so zemljišče kupili pobudniki sami je to pripomoglo, da je bil predlog društva za posojilo sprejet.

Še enkrat se je zataknilo. Gradnja se je podražila in najeti je bilo še 20.000 gdl. posojila pri hranilnici v Kranju. Deželni zbor je dal zastavno prednost temu posojilu, da so tako lahko dom tudi dokončali. Ta dom je nato želela kupiti zdraviliška komisija. Blejska občina je jamčila za nakup doma s parkom. Tedaj je bila vrednost tega premoženja 62.455.67 kron. 19. septembra 1900 je blejska občina sprejela to jamstvo in od tega dne dalje vse do druge svetovne vojne je bilo to premoženje last zdraviliške komisije.

Dom je imel veliko dvorano z odrom, krasili so jo velika ogledala, imel pa je tudi stranske prostore, kjer je bila restavracija z mrzlo kuhinjo in osvežujočimi pijačami. Ko ga je prevzela zdraviliška komisija je imela v njem tudi svoje prostore, bila je v njem čitalnica »Putnik« in še marsikaj, dokler ni začel razpadati ter so ga nato zaradi predvidene spremenjene urbanistične rešitve v zvezi s širjenjem hotela Jelovice v letu 1955 podrli.

Še en dogodek v starem obdobju Bleda je treba omeniti. Dogodek, ki kaže na veliko zavest tedanjega prebivalstva in pa željo po razvoju turizma.

Posestnik Julij Muhr je v letih po 1900 imel namere, da proda celotno blejsko posestvo z gradom in jezerom ter ostalim graščinskim premoženjem. Zato se je Društvo za povzdige tujskega prometa na Bledu obrnilo na Deželni zbor, da bi to posestvo odkupilo za ceno 800.000 kron kot ga je ocenil lastnik. Predlagali so, da bi grad z jezerom ostal javna last, Pristava z gospodarskim poslopjem naj bi služila za kmetijske šole, ki jo je dežela nameravala postaviti na Gorenjskem. Ostalo premoženje predvsem pa nepremičnine pa naj bi razparcelirali in prodali, saj so najlepša zemljišča za gradnjo hiš na Bledu. Ta predlog so utemeljevali dokaj na široko, češ da zasebna last teh objektov in premoženja ovira razvoj Bleda, predvsem turizma, saj je od volje posameznika odvisno ali bo kopališče odprto ali ne, ali bodo sprehajalna pota prehodna ali ogled in obisk gradu omogočen blejskim gostom. Govorili so o katastrofi za Bled, v kolikor se to stanje ne reši, v kolikor ni jezero odprto vsem. Tako stanje je odvrnilo že graditelje večjih sanatorijev na Bledu. Ta svoj poziv ali klic k rešitvi so zaključili »Rešite Bled — biser Kranjske in ga ohranite domači deželi«.

Sami so tudi ocenili vse premoženje na 1,084.577 kron. V to je bil vključen grad, vila Zlatorog, Pristava, Seemühle ali Pri ribiču, grajsko kopališče, jezerske vodne pravice in stavbišča okoli jezera.

Koliko pa je imel ležišč takratni Bled? Opisovali smo gradnjo in razne dozidave hotelov, gostišč in novih vil, omenimo pa še, koliko je lahko sprejel gostov. Natančnih podatkov ni ali jih je vsaj težko zbrati, saj nam stari prospekti ali opisi navajajo le sobe, ne postelje, pa tudi podatki niso vedno enaki.

Zato se držimo številk, ki so najčešče navedene v vseh dosedanjih opisih in razpravah:

6 hotelov	391 sob
12 gostiln	149 sob
91 zasebnikov	530 sob

Skupaj torej 1070 sob, kar naj bi odgovarjalo okoli 1800 posteljam. Po že uvedeni statistični službi pa je imel v tem času Bled preko 6.163 gostov, saj se je število s tursko železnico hitro povečevalo. To pa je bilo za tiste čase zadovoljivo in je kazalo na že visoko stopnjo Bleda v turističnem razvoju. Seveda pa se je skladno s tem razvijala komunalna ureditev, zabavno življenje in organizacijske oblike turističnega življenja.

Prva svetovna vojna pa je zavrla nadaljni hitrejši razvoj turizma. Vsi hoteli, Zdraviliški dom, javne zgradbe, šola skupaj 17 objektov je služilo za bolnice in okrevališča. Seveda je to povzročilo veliko škodo, ki so jo po vojni ocenili na milijon takrat nih kron.

Preden opišemo napore za povojno obnovo Bleda moramo ugotoviti pomembne spremembe v lastništvu gostinskih objektov. V tem je nastal logičen preokret, saj je Bled prešel v celoti v domače roke. Ne samo vodilni hoteli, tudi številne vile, pensione so pokupili domačini, pa tudi posamezniki iz naših glavnih mest. To je seveda za kraj kot tudi za nadaljnji razvoj bilo pomembno, saj so prav ti že začeli stagnirati in tudi finančno propadati, kar lahko ugotovimo tako pri hotelu Mallner kot Luisenbadu. Pa tudi pri ostalih domačih so nastale posamezne spremembe. Zato najprej na kratko o tem.

Po vojni so vsa prizadevanja vložili v čimprejšnjo obnovo vseh turističnih gostinskih obratov, komunalnih naprav, v kolikor so z njimi razpolagali, da bi pač čimpreje lahko sprejeli prve goste. Teh se namreč ni manjkalo, saj se je odprlo novo domače tržišče, predvsem na Hrvaškem in Srbiji, zanimanja pa je bilo tudi v sosednjih državah bivše monarhije. Vendar zaradi pomanjkanja sredstev ni bilo v tem času po vojni večjih novosti. Kot prvo naj omenimo preložitev lesene restavracije z obale hotela Toplice na današnje križišče pred Park-hotelom pač v bližino današnjega »Bistroja« hotela Toplice. To je bilo izvršeno lahko rečemo preko noči in brez dovoljenja, zaradi česar je bilo dosti razburjanja v tem času. Bilo pa je to kljub zelo skromni izvedbi nadvse priljubljeno zabavišče, ki je služilo svojemu namenu še prva leta po drugi vojni, ko so jo končno v letu 1947 podrli zaradi zakrivanja pogledov na jezersko panoramo.

Že v letu 1921 je tudi hotel Petran povečal in dozidal svoj hotel za dve nadstropji in mansardo. Pomembnejša pa je bila odločitev Jule Molnar, takratne lastnice hotela Toplice, da prizida novo termalno kopališče tam, kjer je še danes. Kopališče naj bi privabilo goste k zdravljenju, pripravljeno pa je bilo tudi vse za pitje te vode. Vendar le manjši del gostov jo je uporabljal v ta namen, služila je v večji meri le za kopanje, saj je bil prav gotovo to prvi hotel pri nas s svojim bazenom. Na razpolago je bilo okoli 30 kabin, zgrajenih v rimskem slogu. To je bilo tudi vse.

Zanimanje za Bled pa je bilo vse večje, gosti vse zahtevnejši, saj se je zaradi bivanja Karađorđevičev preselil v letnem času ves diplomatski zbor na Bled, ki je postal tudi središče številnih diplomatskih in političnih srečanj in sestankov. Zato se je vse bolj utrjevala želja, da se Bled modernizira, poveča in postane letovišče širšega obsega. Za to je imel tudi vse pogoje pa tudi možnosti. Tako se je začela tretja doba razvoja turističnega Bleda, etapa, ki je lahko rečemo revolucionarno posegla v takratni Bled, ga povzdignila med prva letovišča stare Jugoslavije, približala pa tudi številnim poznanim evropskim letoviščem, vsekakor pa daleč povzdignila nad bližnjimi letovišči sosednjih dežel. Odločili so se za to drzno akcijo, da Bled modernizirajo, mu dajo tudi potrebno komunalno ureditev, zabavišča in izkoristijo vse možnosti, ki jih Bled z okolico ponuja.

Pri tej veliki akciji je poleg pobud blejskih turistično gostinskih delavcev bila močno prisotna velika konkurenčna borba med takratnimi vodilnimi hotelskimi hišami Ivanom Kendo in Julo Molnar. Ta konkurenčna borba je prinesla Bledu uspeh in napredek.

Še nekaj je pri tej akciji poudariti, da sta oba glavna pobudnika imela izdelan celotni program izgradnje vsak svojega kompleksa ter da v tem primeru ni šlo več za manjše povečave ali nadzidave, ampak za kompleksne rešitve blejskega turističnega središča. Kot bomo lahko ugotovili, se je to v večji meri posrečilo Juli Molnar, dočim je Ivan Kenda proti koncu realizacije svojega programa omagal.

Opišimo na kratko, kako so se lotili te izgradnje Bleda.

Glavna dela so bila v letih 1929 do 1931, temu pa so sledili v poznejših letih še ostali blejski gostinci, trgovci pa tudi vsi drugi, ki so bili navezani na turizem.

Hotel Toplice je že v letu 1929 postavil depandanso »Belvedere« v parku levo od hotela. Pozneje so jo z izgradnjo golf igrišča preimenovali v hotel Golf, danes pa je to depandansa »Jadran«. Takoj pa so nadaljevali s povečanjem in dozidavo samega hotela Toplice, ki je še danes. Za takratne razmere je bil najsodobneje urejen in stilsko opremljen, velika atrakcija pa je bil bazen s termalno vodo, o katerem smo že preje govorili. Takšen hotel Toplice je takoj prevzel vodilno vlogo na Bledu, pa tudi daleč na okoli, obdržal pa jo je vse do danes. K temu pa je kaj dosti pripomoglo solidno vodenje hotela in njegovih obratov.

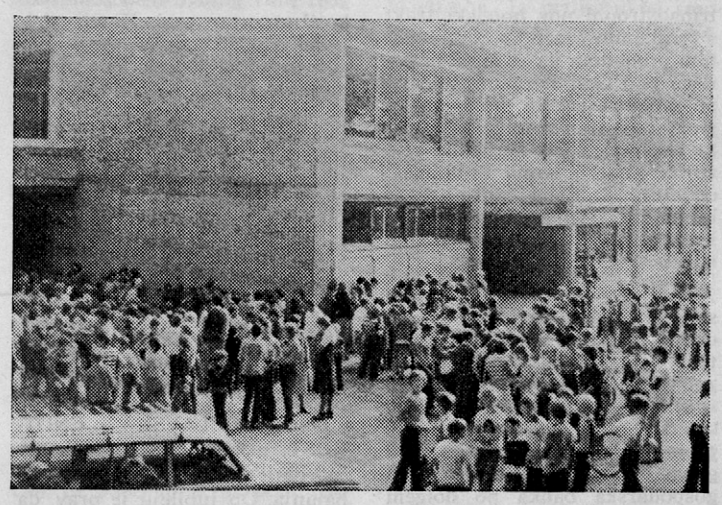

Zgradili so tudi novo kopališče na prostoru, kot je še danes, le da je v celoti preurejeno brez kabin in za tisti čas običajnih sončnih teras. Malo naprej pa je bilo gospodarsko poslopje nazvano »Frak« z garažami, v nadstropju na cestni strani pa so bile še turistične sobe. V ta namen so morali preložiti glavno cesto v smeri proti Mlinem ter jo približati depandansi Belvedere, s tem pa odstraniti dvoje tenis igrišč pod depandanso. Pridobili so še vilo Idrijo, od takratne lastnice Ine Dimić, današnji »Korotan« in ga prav tako prenovili in modernizirali. S tem je bil velik del takratkega programa dokončani. Imel je taknšo obliko kot jo ima še. Na vrsti je bila le še kavarna Toplice na cestnem križišču v smeri Park-hotela. Vendar velika vlaganja in zadolžitve so preprečile nadaljevanje tega programa, povečali so jo le s teraso na jezersko stran.

Če si ogledujemo ves ta topliški kompleks lahko opazimo, da je bilo to delo enega projektanta — arh. Franca Baumgartnerja iz Beljaka, ki je veljal za strokovnjaka za adaptacije, značilni pa so zanj balkoni, strehe in še kaj. Njegovo delo bomo srečali še pri nekaterih adaptacijah na Bledu v tem času. Velikopotezne načrte pa je imel tudi Ivan Kenda, ki je bil dejanski pobudnik te velike preobrazbe Bleda. Bil je takrat »graščak« Bleda, saj je po prihodu iz Sofije na Bled pokupil skoraj vse, kar je bilo na Bledu kaj vredno, nekaj pa je pridobil tudi po svoji ženi Mariji, hčerki Jakoba Peternela, večletnega blejskega župana in velika po budnika blejskega turizma. V njegovi posesti je bil Blejski grad z jezerom, Park-Hotel s kavarno Kazino, pension Rikli, Grajsko kopališče z vso obalo pod gradom tja do Velike Zake, Hotel Evropa, Vila Zlatorog. V svojih prvih prospektih v povojnem času se je pobahal kot največje turistično podjetje na Bledu s 400 posteljami, z vrsto trgovskih lokalov v njegovih hišah, pa z ribolovom v jezeru in Savi ter tudi lastnim kmetijskim posestvom s sedežem na Pristavi. Kljub temu je želel to, kar je imel, povečati predvsem pa modernizirati, kot je zahteval povojni čas. Začel je s Park-hotelom. Po zamisli arh. Husa je najprej odstranil že zgrajene trgovske in turistične poslovne prostor ob starem Park-hotelu in na tem mestu zgradil nov moderen hotel z vsem takrat potrebnim udobjem, le da ga res ni preveč prilagajal k karakterističnemu staremu hotelu. V tem delu hotela so našli svoje prostore tudi trgovci in kar je bilo še potrebno turizmu v središču Bleda. V celoti je podrl

(Nadaljevanje na 10. strani)

Kronika o razvoju Bleda

(Nadaljevanje z 9. strani)

nasproti hotela že po vojni modernizirano zabavišče in zgradil novo Kazino, za tisti čas impozantno zabavišče s premikajočo streho ter veliko zelo poznano in prijetno kavarno ob cesti. Ob Kazini je proti hotelu Toplice uredil terasasti kavarniški vrt za popoldanske plesne zabave.

V spodnjih prostorih Kazine so bili restavracijski prostori za celotni hotelski kompleks, ki so bili povezani s podzemnimi hodniki s hotelom, prav tako pa so bili v teh spodnjih prostorih tudi barska zabavišča. Lotil se je tudi povečave Grajskega kopališča. Poleg lesenega dela je prizidal 366 kabin v betonski konstrukciji kot so še danes na voljo blejskim kopalcem. Vendar pa to, kar je zgrajenega dobro poznamo, manj pa neuresničenih načrtov.

Ob starem delu hotela, kjer so bili pred porušitvijo trgovski lokali, je imel v načrtu postaviti trinadstropni nov hotelski trakt s termalnim bazenom, z nadcestnim prehodom na sedanje parkirišče pod Golf hotelom, tam pa postaviti garaže in stanovanjski trakt za gostinske delavce. Zoper ta načrt pa se je vzdignila cela vojna, ki jo je vodil ljubljanski odvetnik dr. Egon Stare ter je bil nato zavrnjen že zaradi takrat uveljavljenih urbanističnih načel.

Tudi na Viščah naj bi zgradil sanatorij. Vendar vse to je ostalo le v načrtih. Zašel je pri tem v finančne težave, ni več zmogel odplačevati najetih posojil, povrhu pa še politične spletke, tako da je izgubil vse premoženje, pa še streho nad glavo in leta 1937 je Zadružna gospodarska banka po dolgem in zapletenem postopku prevzela vse to premoženje.

Ta prenovitev Bleda pa ni ostala osamljena. Vsi na Bledu so želeli sodelovati in prispevati svoj delež pri nadaljni modernizaciji in izgradnji tega kraja, da bi seveda ne zaostali v svoji ponudbi.

Tako je Jožefa Tomc povečala in modernizirala hotel Jekler, sedanjo hotel Jelovico, Tila Vovk je povečala nekdanjo Riklijevo rezidenco in jo preimenovala v Mon Plaisir — današnjo Mežakljo. Pension Hočevar je zrasel za eno nadstropje, hotel Lovec je prav tako dobil novo zunanjost in več ležišč, hotel Zaka v Mali Zaki, hotel Petran je porušil celotno gospodarsko poslopje s konjskimi hlevi ob sedanjem gostišču Mlino ter ledenico, preuredil cesto in zgradil tenis igrišča in novo kopališče. Franc Stare je zgradil nov hotel »Olimpic« današnji Blegaš in Jože Vrhunc hotel Astorio na prostoru današnje »Svobode«. Na Mlinem je iz stare Burjeve gostilne po menjavi mnogih lastnikov in predelavah nastal hotel Štarkel z lepo vrtno teraso, pa tudi hotel Strgulc je dobil novo zunanjost in ime hotel Central.

Proti koncu obdobja med obema vojnama je želel postaviti nov hotel še Jože Vester, saj mu je bilo gostinstvo že v krvi po nekdanji gostilni »Pri Daneju«, vendar mu je vojna preprečila, da bi ga dokončal.

Po vojni je bil to prvi novi hotel na Bledu — sedanji hotel Krim. Še bi lahko omenili predvsem številne pensione, ki so zrasli v takratnem času. Tako Enzian, današnji počitniški dom »Elektro« Beograd, Nelly — današnja Istranka, Sevenard in Svoboda — stanovanjska hiša v Želečah, Bellevue — današnji stari Zdravstveni dom in še na stotine zasebnih turističnih sob.

Bled pa je v tem času dobil tudi zahtevnejšo komunalno opremo in turistične objekte. Uredili so promenado od Zdraviliškega doma do hotela Toplic, položili kanalizacijo v središču Bleda, ki je doživljala mnogo kritike, pa vendarle osvetlili osrednji del Bleda, imeli kar 13 tenis igrišč, 24 garaž, tri bencinske črpalke — pač preproste kot so bile takrat v navadi in kot za vrh svojih prizadevanj zgradili golf igrišče v Lescah, ki je bilo tik pred otvoritvijo, na njem pa so že dve do tri leta igrali.

Ta zalogaj, ki ga je Bled želel zaužiti v tem kratkem obdobju, po letu 1929 pa je bil le prevelik, da bi ga tudi zmogli. Že smo omenili, kako je bilo z Ivanom Kendo, vendar tudi vsi ostali so prišli lahko rečemo na rob propada.

Težko je danes ugotoviti, kakšna je bila zadolženost blejskega gostinstva, vendar podatki vknjiženih dolgov v zemljiški knjigi na občinskem sodišču v Radovljici kažejo, da je bilo vknjiženega dolga nad 25 milijonov takratnih dinarjev, sama občina pa je imela v tem času preko tri in pol milijona dolgov. To je bilo vsekakor veliko, posebno še, če predvidevamo, da vsi dolgovi prav gotovo niso zemljiško knjižno zavarovani. Hoteli so le težko zmogli odplačevanje dolgov in so iz leta v leto prosili moratorije pri bančnih zavodih in z raznimi poravnavami poskušali zmanjševati svoje obveze, pač na račun obrtnikov, ki so sodelovali pri gradnji. Stanje je bilo težko in še danes lahko slišite, kako so skoraj vsi, ki so živeli od gostinstva in turizma živeli ves zimski in spomladanski čas na »up« in šele v poletnih mesecih lahko poplačali svoje že »pojedene« obveze. Sezone so bile pač prekratke, izkoriščenost tako dragih hotelov pa premajhna. No nekaj sličnega je bilo tudi po vojni, ko so skoraj vsi prva poletja zaključevala z večjimi ali manjšimi izgubami in si v glavni sezoni uspeli prišteditи za prezimovanje. Izgleda da je to že gostinska bolezen. Prav to pa je privedlo že takratne turistične delavce na Bledu, da so pomislili na zimo. Ali se ne bi dalo izkoristiti zimski čas za goste, ko so že hoteli tu in pripravljeni v veliki meri tudi za zimo. Načrtovali so možnosti za zimski turizem, zgradili v športnem stadionu v Zaki dve skakalnici, na kateri so prirejali kvalitetne prireditve, imeli hokejske tekme na jezeru in kot vrh prizadevanj — imeli že načrte za žičnico iz Zake na Pokljuko — Kokošinco — da bi prevažali svoje goste na sigurna smučišča. Ta so bila seveda takrat kaj bolj skromna kot danes. Žičnico naj bi dobili iz reparacij. Vendar ko so odpadle reparacije je tudi ta načrt šel v pozabo, le da so ga večkrat v povojnem času v tej ali drugačni obliki poskušali zopet oživeti. Pomembno je le to, da so že takrat mislili tudi na zimski turizem, pač zaradi ekonomičnosti poslovanja.

Že smo omenili, kako je bilo s sobami in ležišči pred prvo svetovno vojno na Bledu, sedaj pa si oglejmo še, kako je bilo po tej ekspanziji.

Po zbranih podatkih je bilo na Bledu ležišč:

	1930. leta	1940. leta	1976. leta
Zasebne sobe	915	950	1.672
Hoteli	1.162	1.220	1.787
Pensioni	456	510	576 (počitniški domovi)
Gostišča	80	80	71
Skupaj:	2.613	2.760	4.106

Dodali smo torej še podatke za povojni čas zaradi primerjave in lažjega pregleda, kakšen je bil Bled pred drugo svetovno vojno. Kot kaže, so počitniški domovi nadomestili takratne pensione, mnogi smo pridobili na zasebnih sobah, čeprav to povečanje še zdaleč ni v razmerju s povečanim številom stanovanjskih hiš na Bledu v povojnem času. V hotelskih kapacitetah pa smo večji za dva hotela Golf in Kompas. Lahko rečemo, da je stari Bled živel in dihal bolj turistično kot lahko sodimo za povojni čas.

In kako je bilo z gosti:

	1930. leta	1939. leta	1976. leta
Tuji	12.551	18.411	58.354
Domači	6.507	5.934	53.341
Skupaj:	19.058	24.345	111.695

Samo nekaj teh skromnih podatkov nam kaže relativno majhno povečanje posteljnih kapacitet, veliko večji skok pa v obisku gostov. Sezona se je namreč močno »potegnila« lahko rečemo v hotelih na celoletno obdobje, predvsem še pred in posezono in zimo. Torej veliko večja izkoriščenost. Tako je Bled pričakal drugo svetovno vojno, ko so vsi hoteli služili okrutnemu zavojevalcu in jih tudi brezobzirno uničeval. Zato je prvi povojni čas zahteval velika prizadevanja za obnovo, več turističnih ležišč so zasedli novi prebivalci Bleda, zaposleni v povečanih industrijskih podjetjih Bleda in okolice, le hoteli pa so služili, kolikor jih je ostalo, za počitek našim delovnim ljudem. Vendar kaj kmalu se je zopet začel občutiti blejski turistični utrip.

B. Benedik

60.000 izvodov

Letos DELAVSKA ENOTNOST, glasilo Zveze sindikatov Slovenije praznuje 35-letnico izhajanja. Ob jubileju je prav, da nas spoznate, da se seznanite z našimi dejavnostmi in našimi prizadevanji, da bi glasilo slovenskih sindikatov še bolj približali članstvu.

Vsi v uredništvu in tisti, ki smo kakorkoli povezani z Delavsko enotnostjo, se nenehno trudimo, da bi bil časnik predvsem glasilo tistega dela sindikalnega članstva, ki ima aktiven odnos do smotrov in nalog slovenskih in jugoslovanskih sindikatov. Novi vsebinski koncept, ki smo ga začeli uveljavljati pred dvema letoma, v znatni meri že odseva naša hotenja. O tem priča tudi stalno naraščanje števila bralcev in naročnikov; v dveh letih se je naklada skoraj podvojila. Danes že tiskamo 40.000 izvodov, kar se prej še ni zgodilo. Naša prizadevanja pa veljajo temu, da bi Delavsko enotnost prejemal vsak sindikalni aktivist, kar smo zapisali tudi v sklepih na zadnjem kongresu slovenskih sindikatov, ko naj bi dosegli naklado Delavske enotnosti 60.000 izvodov, kolikor je sindikalnih aktivistov v Sloveniji.

DE

DELAVSKA ENOTNOST

Znano je, da že četrto leto izhaja kot priloga DE tudi »Vzajemnost«, glasilo skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Letos pa sta se ji pridružili še dve prilogi, in sicer »DELEGATSKI OBVEŠČEVALEC« Zdravstvene skupnosti Slovenije in »SINDIKALNI POROČEVALEC« republiškega sveta ZSS.

Naša prizadevanja pa gredo zdaj tudi v smeri, da bi po noevm letu DE začela izhajati dvakrat tedensko. Tako bi postalo informiranje sindikalnega članstva še bolj aktualno in učinkovito.

Ob tej priložnosti bi vam radi predstavili tudi druge naše dejavnosti.

Najprej nekaj o naši založbi. Osnovna dejavnost založbe je izdajanej sindikalne literature (najbolj znana je zbirka knjižnica SINDIKAT) ter sociološke in družboslovne literature. Med deli, ki smo jih izdali doslej, naj omenimo HIERARHIJO, INVENTIVNO DEJAVNOST V ZDRUŽENEM DELU, EVROPSKO VARNOST IN SODELOVANJE in druge. Tik pred izidom iz omenjene zbirke pa so dela docentke dr. Ane Kranjc IZOBRAŽEVANJE — NAŠA DRUŽBENA VREDNOTA, dr. Firdusa Džinića VEDA O KOMUNICIRANJU in mag. oec. Lojzeta Sočana POT V GOSPODARSKO RAZVITOST SLOVENIJE.

Občasno naša založba izdaja tudi druga knjižna dela. Med njimi naj omenimo najpopularnejšo foto-monografijo »LJUBLJANA«, ki smo jo natiskali v nakladi 20.000 izvodov, v slovenščini, angleščini in nemščini. V okvir založbe sodijo še izdaje Zveze kulturnih organizacij Slovenije in pa Servis za izdajanje tovarniških glasil. Trenutno pomagamo pri izdajanju in pri urejanju že 14 tovarniškim glasilom.

Ob koncu še tole: letos smo v Tavčarjevi ulici 5, v Ljubljani odprli prenovljeno knjigarno in prodajno galerijo. V njej je moč dobiti vso družboslovno in sociološko literaturo, ki izhaja v Jugoslaviji, vse jugoslovanske dnevnike, tednike in številne tuje časopise ter revije ter originalne slike slovenskih in jugoslovanskih samorastnikov. V knjigarni sprejmejo slike tudi v okvirjenje. Če pa želite, da vam natisnemo, ali posredujemo kakršenkoli komercialni tisk (koledarje, prospekte, razglednice, tiskovine) ali izdelke za pisarniške potrebe (mape, etuije, albume ipd.), se prav tako lahko oglasite pri nas. Tudi to je ena izmed naših dejavnosti.

Moderna tehnika — misleči stroj

Zgodba o »mislečih strojih« ni izmišljena. V ameriških poskusnih centrih odkrivajo nove metode. Razen običajnih nalog bodo takšni stroji sprejemali odločitve. Središče v delovnem procesu je mikroprocesor (MPU je microprossing unit). Sestavlja jo silicijeva ploščica, katera je sposobna opravljati enake naloge kot velik računalnik. Tu je v sestavu integrirano vezje.

Če dodamo integriranemu vezju ploščico za shranjevanje podatkov in ploščico za govorjenje, je mikroračunalnik podoben misleči« napravi z možgani.

Tržišče bodo preplavili takšni in podobni izdelki. Vzrok za hitro prodajo »mislečih« strojev je nizka cena mikroprocesorjev.

Predsednik nekega ameriškega podjetja je demonstriral na nekem posvetovanju. Med občinstvo je razdelil 18 MPU. Danes je vreden en mikroprocesor 50 mark. Stroški pri montaži se zmanjšajo, saj silicijeve ploščice nadomestijo mnoga integrirana vezja in druge dele.

Letalska tvdrka TWA (Trans World Airlines) preizkuša v zadnjem času »sistem za vodenje letenja«. Do zdaj je bilo lahko izračunati le-to s pomočjo tabel in z raznimi instrumenti.

Na mnogih področjih se vdetava MPU pokaže cenejša in praktična.

Z MPU se bo pocenilo elektronsko vodenje proizvodnje. Nekje v USA so rabili za staro krmilno napravo 85 stikalnih plošč za uporabo stroja, ki vrta, reže, struga in rezka. Toda po MPU uporabi so uporabili 10 stikalnih plošč, stroj je pri tem delal hitreje.

Največje spremembe bo MPU — mikroprocesor in njegovi izdelki prinesel v področje merilnih naprav.

Za sedaj so šele načrtovane in v velikih možnostih uresničljive sanje. Toda gotovo bodo prav počasi, a sigurno »misleči« stroji osvojili svet.

Vesna

Dopisujte v Glasilo!

Ravnik Bogomirju v slovo

V Bohinjski Bistrici smo v petek, dne 5. avgusta 1977 pospremili k zadnjemu počitku našega sodelavca in prijatelja. Zapustil nas je BOGOMIR RAVNIK iz Jelovške ceste št. 37.

V TOZD »TOMAŽ GODEC« je prišel meseca aprila 1946, torej je bil eden izmed tistih, ki so med prvimi pripomogli k izgradnji tega, kar nam danes daje kruh. Nepretrgano je bil pri nas polnih 26 let. nato pa je moral leta 1972 zaradi bolezni od nas v invalidski pokoj. Sodeloval je tudi v NOV in bil dolgoletni aktivni član našega gasilskega društva.

Radi se ga bomo spominjali kot dobrega delovnega tovariša, prav tako tudi kot vestnega gasilca.

Upokojili so se

Jan Jurij

Tov. Jan Jurij se je zaposlil že leta 1946 kot mlad fantič na obratu Gorjana. Z vestnim in požrtvovalnim delom si je kmalu pridobil znanje in zaupanje takratnega vodstva obrata in zasedel delovno mesto pomočnika jermeničarja in nato jermeničarja. Po ukinitvi žage Gorjane in s pričetkom nove proizvodnje se je prekvalificiral in prevzel delovno mesto sušilničarja. Tudi to delo je opravljal z veseljem in s polno odgovornostjo. Vsled bolezni, ki ga je že dalj časa pestila, je tudi delo sušilničarja moral opustiti. Po krajši delovni rehabilitaciji je prišel na novo delovno mesto skladiščnika repromateriala in potrošnega materiala. To delo je opravljal vse do maja 1977, ko je bil predčasno upokojen. Poleg dela, ki ga je opravljal vsa leta zaposlitve, je bil tov. Jan tudi aktiven družbenopolitični delavec, predvsem v sindikatu, kakor tudi organih samoupravljanja. Za svoje delo je bil odlikovan z medaljo za delo, s katero ga je odlikoval tov. Tito.

Pogačar Jožefa

Tov. Pogačar Jožefa se je zaposlila v naši TO Rečica leta 1955. Vseskozi je delala na raznih delovnih mestih v proizvodnji vrat. Svoje delo je vedno opravljala z vso prizadevnostjo in veseljem ter v juliju 1977 odšla v zasluženi pokoj.

Žnidar Katarina

Tov. Žnidar Katarina je ena od tistih delavk, ki se je zaposlila takoj po vojni na obratu Gorjana. Težko je opisati takratno delo na žagi Gorjana, ki je bilo vse prej kot lahko, predvsem za mlade delavke. Na stotine m³ surovega lesa je bilo treba preložiti, naložiti itd. in to vse ročno, kajti takrat še niso poznali viličarjev. Po ukinitvi žage je delala v predelavi na Gorjani in nato vse do upokojitve v novi tovarni vrat. Vsled dolgotrajne bolezni, ki je gotovo posledica težaškega dela v mladih letih, je bila v mesecu juniju 1977 predčasno invalidsko upokojena.

Vsem trem želimo, da bi še dolgo let uživali zasluženi pokoj. Posebno pa jim želimo še veliko zdravja in zadovoljstva v krogu svojih najbližjih.

OGNJENI ZUBLJI

Tekmovanje gasilcev

Kot je znano deluje v TOZD Rečica industrijsko gasilsko društvo, ki ima v svojem sestavu tudi obe tekmovalni desetini — žensko in moško.

V letošnjem letu smo se udeležili dveh gasilskih tekmovanj in sicer:

19. 6. v Šaleku pri Velenju za pokal Šaleške doline in

23. 7. v Oplotnici za pokal Pohorskega bataljona.

V Šaleku so imeli več uspeha fantje, saj so med 120 desetinami dosegli 3. mesto in prinesli domov pokal. Moram pohvaliti tudi dekleta, med 22 desetinami so bile osme. Ob tem je treba dodati tudi to, da je večina od njih tekmovala prvič.

Na tem tekmovanju sta šla oba pokala za prvi mesti na Gorenjsko, eden v Begunje (fantje) in drugi v Smokuč (dekleta).

V Oplotnici je bilo obratno. Tu so slavila dekleta, ki so med 11 prijavljenimi desetinami osvojile prvo mesto in seveda pri nesle domov pokal. Fantov se je že od vsega začetka držala smola, tako pri trodelnem napadu, kot pri štafeti. Vendar so se držali besed organizatorja, ki je ob zaključku dejal, da zmagovalci so, poražencev ni in se ob tem složno dogovorili, da se jim kaj takega ne sme več zgoditi. Pokal za prvo mesto je pri fantih odšel prav tako v radovljiško občino. Tudi to pot v Begunje.

Z vajami smo prekinili do 29. 8., ko smo se začeli pripravljati za občinsko tekmovanje v Begunjah.

Zavedamo se, da moramo vložiti v vaje vso voljo in trdnost, kajti le z resnostjo bomo uspeli.

Zavedamo se tudi, da ne smemo -poslušati škodoželjnih pri pomb naših sodelavcev in sodelavk. Le-ti se večkrat kot ne posmehujejo našemu delu in nam potihoma, pa tudi na glas privoščijo neuspehe. Prav zato smo sklenili, da bomo vsakega takega ali vsako tako povabili na vajo in naložili eno izmed faz dela. Le tako jih bomo prepričali, da ni vse tako enostavno kot si zamišljajo.

O tem se bodo lahko prepričali, če bodo 18. 9. obiskali tekmovanje v Begunjah.

Pavel Žvan

Dopisuj v svoje glasilo!

Delo krajevne skupnosti Bled

Letos je minilo trinajst let, odkar je bila ustanovljena ta krajevna skupnost. V tem obdobju so se nekajkrat izmenjali člani skupščine, spremljal se je statut, pa tudi naloge članov in skupnosti same. Krajevna skupnost ima svojo skupščino, ki ji predseduje tov. Franc Cuznar, svetu krajevne skupnosti pa predseduje tov. Franc Arh. V svetu KS so poleg ostalih članov še predsednik sveta Zveze komunistov ter oba predsednika delegacij (občinske skupščine in SIS).

Seje sveta KS so posebno v zimskem času precej pogostne. Večkrat je treba sprejeti važne sklepe in odločitve, ki so pomembni za napredek in razvoj kraja. Doslej se je morala KS vse preveč ukvarjati s problemi in deli komunalnega značaja. Pred nedavnim je bila ustanovljena samoupravna komunalna skupnost občine, ki bo razbremenila krajevne skupnosti. Na zadnji seji sveta KS, ki je bila 26. julija, so razpravljali o asfaltiranju Triglavske in Črtomirove ceste. Seveda se je spet zataknilo pri denarju. Prispevati bodo morali tudi prebivalci sami, zato jih bodo poklicali na sestanek in se z njimi dogovorili o višini prispevka in o delu samem. Precej težav bo še zaradi vodovodnih cevi in neurejene kanalizacije, kar je pereče tudi na drugih cestah, ki bodo prišle za asfaltiranje na vrsto v prihodnjih letih.

Velike nevšečnosti so pri opravljanju pogrebne službe. Doslej sta to delala dva izvajalca: KS je vzdrževala pokopališče (izkopi in zasutje jam, prevozi, urejanje prostora), podjetje GRAD BLED pa je dobavljalo krste in posojalo dekoracijski material.

Tako bo moralo biti še nekaj časa, dokler ne bo organizirana skupna pogrebna služba za Bled, Lesce in Radovljico.

Gradnja mrliških vežic napreduje, gotove bodo v planiranem roku. Na seji so člani sveta ostro kritizirali Kmetijsko živilski kombinat Kranj, ki pušča rasti travo na travnikih okrog Pristave, seno za živino pa kupuje.

Veliko je bilo govora o varstvu okolja, o čistoči Bleda, nabavi novega stroja za obrezovanje živih mej ter kosilnice.

Poleg tega je bilo na dnevnem redu še nekaj predlogov za samoupravne sporazume, izvolitve delegatov in podobno. **M. S.**

Izlet na Triglav

Tisti dan sem praznoval petdesetletnico. S sosedom sva se dogovorila, da bova skupaj napravila izlet na Triglav. Določila sva datum pohoda, 25. avgust, kajti ta mesec je še najbolj primeren za izlet v gore. Sosed je poklicni čevljar, zato se na čevlje dobro spozna in za izlet se je dobro opremil. V nahrbtnika sva naložila pijačo in jedila; potem pa sva na pot krenila hrabro in veselo.

Na avtobusni postaji, v Žireh so fantje že čakali na avtobus, kateri naj bi jih odpeljal do gora. Med njimi je bil tudi mlad fant, ki je imel velik smisel za glasbo. Imeli smo malo smole, ker smo čakali na redno avtobusno zvezo. Navsezadnje smo se le pripeljali do Loke. Tu sta nas čakali dve dekleti, kateri sta bili namenjeni v gore na Triglav. V Kranju smo le malo čakali. Naslednja postaja je bila Mojstrana. Iz prtljažnikov smo vzeli vsak svoj nahrbtnik. Ko smo šli mimo mojstranških domačij, smo občudovali sončni vzhod, kateri se je razlil na vrhove Triglavskega pogorja. Kar gledal in gledal sem, do zdaj nisem videl tako visokih in strmih pečin. Molče smo nadaljevali pot ob vznožju gora, mlad muzikant pa nas je spremljal s harmoniko. Ogledati smo si tisti dan želeli čim več. Mimogrede smo si ogledali velik slap. Pozno zvečer smo dosegli kočo v Vratih, utrujeni smo se vrgli na pograde. Preden sem zaspal, pa sem mislil na vzpon na Triglav.

Zgodaj zjutraj smo se vsi prebudili in krenili proti cilju. Seveda smo se prej podprli in si tako nabrali novih moči.

Triglav se je bleščal v soncu; kolone planincev so se valile po gorski stezi in so bili dobre volje. Naša skupina se je postavila na čelo; na padajoče kamenje je bilo treba paziti. Ob Staničevi koči nas je bistri studenec odžejal, tam smo se tudi odpočili. Sonce je močno žgalo in prav romantično sem se počutil v prelepem gorskem svetu. Prispeli smo na Kredarico. V strahu, kako nam bo vzpon uspel, ni bilo nobenemu izmed nas za zbijanje šal.

Pa nam je le končno uspelo, ob 15.30 smo dosegli cilj, naš najvišji vrh. Postavili smo se k Aljaževemu stolpu, da smo se fotografirali.

Na poti nazaj je mrzlo pihal veter. Ker je bila koča Planika zasedena, dobesedno nabita, smo imeli veliko sreče, da smo prenočili v Tržaški koči na Doliču.

Obisk pri Sedmerih jezerih je bil zares enkraten. Vsepovsod je šepetala tišina.

V koči pod Bogatinom smo srečali moža srednjih let. V rokah je držal čudovit kamen, kristalu je bil podoben. Te kamne obdeluje in prodaja za spominke.

Prispeli smo na Komno, spili smo vsak kozarček na račun oskrbnika doma. Do hotela Savica nas je spremljalo deževje. Tu se je vzpon končal.

Izleta na Triglav se bom zmeraj rad spominjal. Morda tudi še posebej zato, ker sem praznoval prav takrat petdeset let.

Rajko Primožič

Gostje boljši

Nogometaši tozda Mojstrana so se srečali z ekipo iz Podnarta. V času tekme so gostje pokazali več znanja in zmagali so z minimalno prednostjo 4:3.

Kljub temu, da ekipi nista bili v popolni postavi, smo videli dober nogomet.

Po končani tekmi je bila izražena želja, naj bi bila povratna tekma v Podnartu. Dopusti so minili in upamo, da bo to srečanje še v tem mesecu.

Vsi smo bili enotnega mnenja, da je takih srečanj premalo in da bi morali v okviru DO organizirati več srečanj tudi na področju ostalih panog.

A. Noč

PIKNIKOVCI

V avgustu na soboto
smo piknik priredili
nad Zasipom, tam
na Homskem griču.
Ob 9 h se začelo
tamkaj je naše prizorišče.
To ni daleč ven z Bleda,
vsak ga brez težav poišče.

Sonce ni in ni hotelo s'jati,
lil je dež in pod podplati
pričele luže so curljati.
Zaigrali smo mokri nogomet!
Brez korajže ne gre, tu sta
moštvi dve: splošni in AOP.

Pavel iznajdljiv se kot Detel je podil!
Tone in Tine, prava mojstra dva —
resnih obrazov sta gole zabijala.
Jožek ostro je pogledal, urno je skakal,
in zraven je v lužo hlačke pomakal.
Miha pa je bolj pogruntal,
dolge hlače dol je dal.
Kar v kopalkah letal je kot strela.
»Bravo!« vpil je, če je žoga gol zadela.
Jožeka je rahlo vse skelelo
»črnic« je dosti vanj'ga priletelo!
Hubert pa je vse vrage na pomoč priklical,
zmerjal tudi vse nastopajoče,
to mu moralo je biti vroče!
Plečat je Boris močne sekal,
še boril se je, do konca ni odnehal!

Dekleta pa so žoge ubranile:
na pikniku so mišice jim prav prišle,
dobre so bile nogometašice!

Nikomur tu — ni bilo se bati,
da bi sestradan šel domov.
Tudi žejo je lahko pogasil,
dobre volje — vesele vice kvasil!

Ker nam dež ni bil v uteho,
smo pa k Jurčku šli pod streho.
Tam harmonika, poskočen ples,
vlekla smeh sta do ušes!

Morda ste nekateri nos vihali.
Prav potihem ste tudi opravljali:
»Zakaj pa piknik, čemu ne — na izlet?«
Jaz rečem vam: dober je bil nogomet!

Prijazna, vesela družbica
na pikniku je bila,
tam nad Zasipom —
na Homskem griču
razvedrili in nasmejali
smo se od srca.
Homske

za razvedrilo

MALO ZA ŠALO IN MALO ZARES — VENDAR NEKAKO TAKO JE!

Oh, nekako takole:
Kupec: Imate iso-span?
Ref.: Nimamo, imeli ga pa bomo.
Kupec: Mi lahko pošljete gradbene plošče?
Ref.: Zdaj ne, morda čez 2 meseca.
Kupec: Kaj pa garažna vrata?
Ref.: Auuuuuu! To je pa delikatno!
Kupec: Hudiča, če ni drugega pa dajte vsaj nekaj oblog!
Ref.: Jih ni, bodo pa.
Kupec: Da ne boste rekli, da tudi žaganega lesa nimate.
Ref.: Pa še uganili ste. Nimamo ga. Še sami ga kupujemo.
Kupec: In kakšna je situacija s furniranimi vrati?
Ref.: Ni jih, bodo pa. — Malo potrpite.

Kupec: Pa me res zanima kaj bi pravzaprav lahko kupil pri vaši renomirani DO! Prav vesel bom, če mi boste rekli — ničesar.

Ref.: Žal se ne boste razveselili, kajti nudimo vam lahko MIKO garniture in veliko naše dobre volje, katero razdajamo po telefonu. V programu imamo pa še druge proizvode, ampak tudi teh ni.

Kaj morem?

Ja, kaj morem, kaj hočem — bilo je tako.
Veliko deževja na dopustu je b'lo.
Sem sproti poslušal vsa poročila:
»pretežno deževno, bo zraven grmelo . . .«
Kdaj naj se sončim in kópam veselo?
Skrivalo je sonce se za oblake,
na cestah pa luže, po poljih pa mlake,
zato odločil sem se za pravi dopust.
Z družino na morje sem šel, da bi
tam pravega sonca imel.
Res dvakrat je vroče sijalo,
ostale oblačne so urice b'le.
Žena hodila je z otroci po plaži z marelo.
Jaz bil sem v buffetu, da b' znot' me grelo.
Še dobro se spomnim, kaj je rekel Stipe — domačin —
v buffetu, ko smo pili kavo; gin:
»Malo ima turista ovog ljeta,
znaš — visoke cene i kiša jim smeta.«
Tako — nič drugače minil je dopust.
Če vpraša me kdo — kako je bilo? —
Jaz rečem tako: »Oja . . . je b'lo . . . (naprej pa nič . . .)
Kaj bi jim pravil, da dež nas je pral.
Dandanes na sveti se vse da kupiti,
le sonca in lepega vremena se še
ne da naročiti . . . niti poleti . . .

ZA RAZVEDRILO

Janez se je ločil od svoje žene, za sina pa je moral plačevati vzdrževalnino. Ko je postal sin polnoleten, je prišel k očetu po zadnje dinarje. Pa mu oče reče:

»Pojdi k materi in ji reci, da ne dobi od mene niti pare več!«

Sin je materi prinesel sporočilo, mati pa mu je rekla:

»Pojdi k očetu, povej mu, da sploh nisi njegov otrok. To bo šele gledal!«

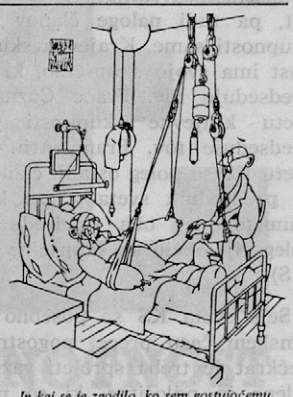

„In kaj se je zgodilo, ko sem gostujočemu moštvu priznal enajstmetrovko?"

Najbolj uspešen mož v človeški zgodovini je bil nedvomno Noe, edini človek, ki je z izbrano družbo na barki rešil svet pred likvidacijo.

„Gospodična, smem vedeti, zakaj ste zavpili ‚Sodnik, očala!? '"

„Drugič pa naj se kdo spomni in vzame s saboj vrv!"

VSAK BERAČ SVOJO MALHO HVALI

V naš rovt, tja gor na Gače
tjakaj žene me srce,
ne zamenjam prav zares da,
za nobeno ga morje.

Tam je mir in pa tišina,
tja gor se avto ne povzpne,
prav zato pa zmerom srečno
zategatelj moje je srce.

Zjutraj ko pa zarja vstaja
z njo se gvišno vred zbudim —
vosunek in koso v roke vzamem
pa kositi že hitim.

Dokler zdrav bom, gorsko travco
z veseljem bom kosil,
takšno tudi mastno mleko
prej kot vodo ga bom pil.

Ni ga res da boljš'ga zdravja,
kot v frišnem senu spat;
če pa še imaš bešťjo zraven,
ni se bati za prehlad.

Tud' bi rekel, ni ga boljš'ga
kot žganci ajdovi zares
pa povrh še od ranke mrhe
so politi čez in čez.

Kdor bi rad se ne postaral,
naj se dela ne boji —
zmerno pije — glih tkaj papa,
in čim več v svislih spi.

TOGO

OTOŽNI ČAS

Vsak na svetu dost premišlja,
spomin obuja na minule dni
kar človek slabega se spomni
ker vsak užil je nekaj
grenkih dni.
Življenje človeka čudno je
postlano
ker vse na svet te doleti
kako čvrst zmeraj moraš še
ostati,
da preneseš grenke dni.
S cvetjem nobenmu ni postlano
in vsak po svoje se lovi
ker s cvetjem nobenmu ni
postlano
tako vsak užije nekaj grenkih
dni.
Pot človeka pelje te v neznano
ne veš pa nič kaj te doleti,
dobro pa je le za tebe,
če nasvet te glava ne boli.
Res na svetu dosti je življenja
in nekaj še lepih dni;
mnogo pa je še nesrečnih,
ki zmeraj jih srce boli.

TONCL

STANJE ZAPOSLENIH ZA MESEC AVGUST 1977

	del.	vaj.
TOZD »Tomaž Godec« Boh. Bistrica	433	10
TOZD Rečica	290	5
TOZD Mojstrana	55	2
TOZD Podnart	71	
TOZD Trgovina	18	1
DSSS	74	
	941	18

Rodili so se:

Korošec Francu — sin
Wolf Boženi — sin
Razinger Zdenki — hči
Pazlar Dragi — hči

Poročil se je:

Petkoš Alojz

ZAHVALA

Ob izgubi dragega moža, očeta, brata in svaka

BOGOMIRJA RAVNIKA

se zahvaljujemo za številno spremstvo na njegovi zadnji poti in darovano cvetje.

Dalje hvala pevcem iz Bohinjske Bistrice za lepo zapete žalostinke, govornikoma za poslovilne besede ob odprtem grobu in vsem, ki so nam kakorkoli pomagali v teh težkih urah.

Posebno zahvalo smo dolžni vsem sosedom za njihovo pomoč.

Žena Karla, sin Branko ter družini Ravnik in Čufer

Glavni in odgovorni urednik: Robič Ivan, tehnični urednik: Frelih Nada, člani: Žitnik Janez, Mencinger Franc, Trojar Andrej, Knaflič Zdravko, Noč Anton, Koselj Ivanka, Jeglič Silva in Kraigher Ciril.